

Klima- og
miljødepartementet

Tiltaksplan

Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv

2026–2030

Innhold

Forord.....	3
1. Innledning.....	4
2. Gjennomførte tiltak	6
3. Tilstand og påvirkninger	12
4. Ansvar for gjennomføring av tiltak	13
5. Nye tiltak for å nå planens mål	14
5.1 Innsatsområde 1: Redusere utslipp fra kommunalt avløp og annet avløp.....	15
5.2 Innsatsområde 2: Redusere avrenningen fra jordbruket	18
5.3 Innsatsområde 3: Stanse nedbygging	22
5.4 Innsatsområde 4: Restaurering av naturverdier	24
5.5 Innsatsområde 5: Redusere tilførsler av miljøgifter, forsøpling og plastforurensning	27
5.6 Innsatsområde 6: Ivareta sårbare arter og verdifulle naturtyper	31
5.7 Innsatsområde 7: Fremme et aktivt friluftsliv	36
5.8 Organisering av arbeidet.....	39
6. Økonomiske og administrative konsekvenser	41
7. Oversikt over mål	43
8. Oversikt over tiltak	43

Forord

Å oppnå en ren og rik Oslofjord med god miljøtilstand er en av regjeringens høyest prioriterte oppgaver. Det har derfor vært avgjørende å jobbe frem en ny oslofjordplan med nye kraftfulle tiltak og ikke minst målbare mål som gjør det enklere å følge med på miljøtilstanden i Oslofjorden fra år til år.

Nedbørsfeltet til Oslofjorden er det tetteste befolkede i Norge, og fjorden har stor betydning for mange. I for mange år har tilstanden til Oslofjorden blitt stadig dårligere, med døde bunnområdene, mindre fisk og forurensning fra menneskelig aktivitet.

Vi har de siste årene sett et enormt engasjement for Oslofjorden, også utenfor den statlige forvaltningen. I tillegg til kommuner, fylkeskommuner og andre ansvarlige myndigheter, fortjener privatpersoner, organisasjoner, frivillige, stiftelser, vannområdekoordinatorene og andre aktører som legger ned en betydelig innsats for å bedre Oslofjordens tilstand en stor takk. Hvert enkelt tiltak bidrar til å nå målet om en friskere fjord.

Regjeringen er godt i gang med et krafttak for fjorden. Vi har gått systematisk løs på tre av de store årsakene til at livet i Oslofjorden er truet og iverksatt tiltak innen jordbruk, avløp og fiskeri. Arbeidet for Oslofjorden er tydelig forsterket på flere områder, og mer samordnet enn tidligere. Det overordnede bildet er likevel at det ikke går fort nok, og at arbeidet må fortsette også etter 2026.

Miljøtilstanden i Oslofjorden er fortsatt alvorlig. For å snu situasjonen ønsker vi å forsterke innsatsen. Vi ønsker også å ta nye grep for å redusere nedbygging av strandsonen og verdifulle gruntvannsområder. Det skal den nye Oslofjordplanen legge grunnlaget for.

I ny Oslofjordplan setter vi nye tydelige mål for fjorden. Med utgangspunkt i oppdatert kunnskap om fjordens tilstand, viser planen hvilke tiltak regjeringen vil prioritere fra 2026 til 2030. Nytt i denne planen er også en forventning til fremdrift, med klare frister for gjennomføring av de fleste tiltakene. Dette vil gjøre det enklere for folk flest å følge med på fremdriften i arbeidet, og det vil bli enklere å vurdere om det må settes inn flere tiltak.

Regjeringen er øverste ansvarlig for å nå målene i denne planen. Vi er samtidig helt avhengige av at ansvarlige myndigheter prioriterer å gjennomføre tiltakene. Oslofjordrådet, som jeg leder, skal bidra til å sikre lokal og regional forankring, samordning og fremdrift. Vi viderefører Oslofjordrådets sekretariat og den årlige rapporteringen på gjennomføring av tiltakene. Vi gjør også nye organisatoriske grep, og oppretter blant annet en referansegruppe, for bedre involvering av frivillige organisasjoner, næringsliv, innovasjon og forskning.

Denne nye helhetlige tiltaksplanen for Oslofjorden viser regjeringens viktigste prioriteringer for Oslofjorden frem til og med 2030. Arbeidet med å snu utviklingen vil være krevende og ta tid, men er mulig. Jeg skal gjøre mitt for at det skjer.

*Andreas Bjelland Eriksen,
klima- og miljøminister,
juni 2026*

1. Innledning

Det overordnede målet med planen er at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, at viktige naturverdier skal restaureres, at et aktivt friluftsliv skal fremmes og at naturmangfoldet i fjorden skal ivaretas. Å nå dette målet forutsetter en samordnet bruk av virkningsfulle tiltak mot de viktigste påvirkningene på miljøtilstanden.

Oslofjordens nedbørsfelt dekker nesten hele Østlandet, og over halvparten av Norges befolkning. Bare i de 26 kystkommunene rundt Oslofjorden bor det drøyt 1,8 millioner mennesker, som er en fordobling siden tidlig 90-tall. Det er ifølge SSB forventet en befolkningsøkning til om lag 2,1 millioner mennesker i kystkommunene i 2050. Som et resultat av dette vil presset på fjorden øke ytterligere.

Planen kan ses på som et eksempel på en økosystembasert forvaltning på lokalt og regionalt nivå. Det er tatt utgangspunkt i miljøtilstanden i Oslofjorden. De samlede påvirkningene er vurdert, og det er vurdert hvordan miljømål og andre samfunnsformål kan forenes.

Arbeidet er et storskala restaureringsprosjekt. På sikt vil arbeidet for Oslofjorden bidra til å forbedre og gjenopprette tilstanden i et økosystem som er blitt sterkt forringet.

Arbeidet er i tråd med Norges bidrag til globalt mål 2 i Naturavtalen, om å øke innsatsen på naturrestaurering. Planen utgjør også regjeringens oppfølging av anmodningsvedtak nr. 1109, 18. juni 2025, der *«Stortinget ber regjeringen, i samråd med berørte fylker og kommuner etablere et restaureringsprosjekt for Oslofjorden, samt tiltak for å redusere nitrogen til faglig anbefalt nivå, og komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2026 med en plan for gjennomføring.»*

Tiltaksplanen vil også bidra til å nå nasjonale miljømål og flere av FNs bærekraftsmål, blant annet nr. 6 om Rent vann og nr. 14 om Livet i havet.

Planen bygger på planen fra 2021, som Miljødirektoratet i samarbeid med andre statlige myndigheter fremskaffet det faglige grunnlaget for. Planen legger til grunn oppdatert kunnskap fra forskning og forvaltning om tilstand, påvirkninger og behov for tiltak. Miljødirektoratet har bidratt med faglige innspill.

Planen er utarbeidet gjennom et samarbeid mellom Klima- og miljødepartementet, Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Kulturdepartementet, Landbruks- og matdepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet, Energidepartementet og Samferdselsdepartementet.

Det er i planen gitt tydelige føringer for arbeidet med å bedre fjordens tilstand. Planen skal bidra til å klargjøre ambisjonsnivå og avklare målkonflikter. Departementene står samlet bak denne planen.

Det har også blitt gjennomført en åpen innspillsrunde [og høring av planen], der alle aktører med engasjement for Oslofjorden har hatt anledning til å komme med innspill. Innspillene er så langt som mulig forsøkt imøtekommet i planen.

Det er etablert et Oslofjordreåd, som ledes av klima- og miljøministeren. Hensikten med rådet er å sikre lokal og regional forankring, samordning og fremdrift i gjennomføring av planen. Oslofjordreådet består av fylkesordførere og et utvalg av ordførere fra de 118 kommunene i Oslofjordens nedbørsfelt, fylkesmiljøvernsefene hos alle de tre

statsforvalterne og direktør for det interkommunale Oslofjordens friluftsråd. Siden 2023 har også Norges Bondelag og Norges Fiskarlag deltatt som observatører. Rådet har vært samlet to ganger årlig siden det ble etablert i 2021. Rådet videreføres, men vil nå bli utvidet med en representant fra en kommune i Telemark, og en ytterligere representant fra en kommune i Innlandet. Det stilles nå også klarere forventninger til at rådsmedlemmene jevnlig utveksler informasjon om Oslofjodarbeidet i egen region etter rådsmøtene.

Miljødirektoratet leder et sekretariat som bl.a. koordinerer rapportering på tiltaksgjennomføringen. Sekretariatet består av ansatte i Miljødirektoratet og statsforvalterne rundt fjorden. Hvert år rapporterer sekretariatet til Oslofjodrådet på status for gjennomføring av tiltakene i planen.

Sekretariatet og rapporteringen videreføres, men sekretariatet vil nå få en tydeligere pådriverrolle overfor ansvarlige myndigheter, gjennom opprettelsen av en gruppe ansvarlige myndigheter, ledet av sekretariatet. Gruppen vil bestå av direktorater, statsforvalterne, representanter for kommunene og andre sentrale ansvarlige myndigheter i planen, som skal møtes minst to ganger i året. Formålet er å sikre økt tiltaksgjennomføring. Departementene skal også årlig inkludere gjennomføring av tiltak i denne planen i tildelingsbrev til underliggende etater.

Det vil også opprettes en referansegruppe for arbeidet med Oslofjorden, for bedre involvering av frivillige organisasjoner, næringsliv, innovasjon og forskning.

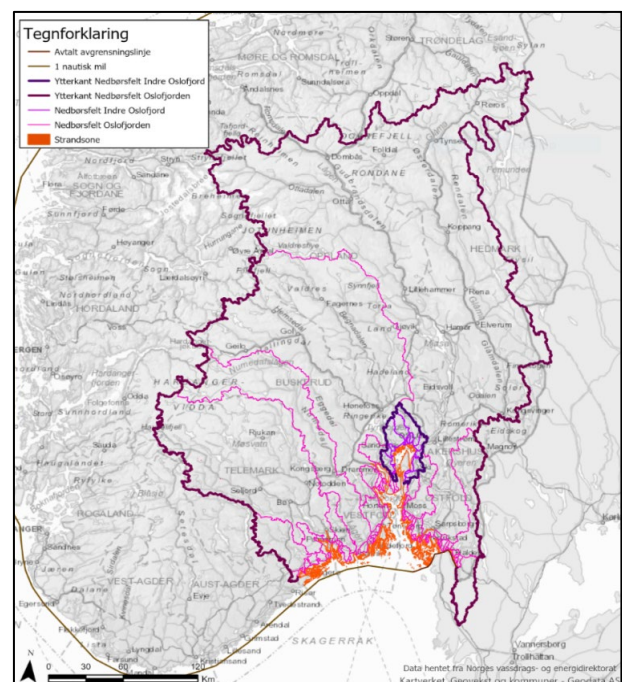
De nye organisatoriske grepene er nærmere beskrevet i kapittel 5.8 om gjennomføring av planen.

Planen inneholder nye kraftfulle tiltak rettet mot de viktigste påvirkningene på fjorden. Viktige tiltak i planen fra 2021 som ikke er ferdigstilt, eller ikke er tilstrekkelig fulgt opp, er videreført i denne nye planen.

Planen omfatter sjø- og kystområdene fra svenskegrensen til fylkesgrensen mot Agder og ut til grensen for forvaltningsplanen for Nordsjøen og Skagerrak (grunnlinjen). For friluftsliv og arealbruk omhandler planen sjøområdene og 100-metersbeltet langs sjøen og langs vassdrag i nedbørsfeltet til fjorden.

For forurensning fra land dekkes hele nedbørsfeltet til fjorden, det vil si mer eller mindre hele Østlandsområdet. Målsetningen om god miljøtilstand er avgrenset til å gjelde miljøtilstanden i selve fjorden og inkluderer ikke terrestrisk biomangfold, med unntak av sjøfugl.

Virkeområdet for planen:

2. Gjennomførte tiltak

Innledning

Regjeringen er godt i gang med et krafttak for Oslofjorden. Arbeidet er høyt prioritert, og mange viktige tiltak i planen fra 2021 er gjennomført eller i prosess. Regjeringen har til nå særlig hatt et hovedfokus på tre av de fire store årsakene til at livet i Oslofjorden er truet; avrenning fra jordbruk, utslipp fra kommunalt avløp og påvirkning fra fiskeri. For nedbygging av strandsonen og verdifulle gruntvannsområder er det imidlertid fortsatt et klart behov for nye, store grep.

Oversikten over gjennomførte tiltak under er basert på rapportering av tiltak i planen fra 2021, og omfatter i all hovedsak tiltak gjennomført av ansvarlige myndigheter. Det har også blitt gjennomført en lang rekke viktige tiltak av privatpersoner, organisasjoner, frivillige, stiftelser, vannområdekoordinatorer og andre for å bedre fjordens tilstand. Oversikten er derfor ikke uttømmende for alle gjennomførte tiltak.

Planen for 2021 inneholdt 63 tiltak og 19 tiltak for kunnskapsinnhenting. Rapporten [Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden – rapport for året 2023-2024](#) slår fast at arbeidet på noen områder er tydelig forsterket og mer samordnet enn tidligere. Rapporten understreker samtidig at det overordnede bildet er at det går for sakte, og at arbeidet må videreføres også etter 2026.

Under gis en oversikt over de viktigste tiltakene som er gjennomført så langt. For en detaljert gjennomgang av hhv. ferdigstilte tiltak, forsterkede tiltak og ikke gjennomførte tiltak i planen fra 2021 vises det til rapporten, samt et forenklet [notat](#) fra Miljødirektoratet om status for gjennomføring av tiltak for året 2024-2025.

Avløp

For at fjorden skal nå miljømålet om god vannkvalitet, identifiserte den tidligere planen et behov for strengere håndheving av eksisterende krav i regelverket for avløp.

Regjeringen har oppfordret til en systematisk innsats med nye tiltak på avløpsfeltet. Alle relevante kommuner og interkommunale avløpselskaper har fått varsel fra statsforvalterne om at de må få på plass nitrogenfjerning. Per mai 2026 er nesten alle eierkommunene til de ca. 50 avløpsanleggene som må etablere nitrogenfjerning, er i gang med dette - enten på selvstendig initiativ, gjennom krav i pålegg om utredninger eller krav i tillatelser. Videre har 13 kommuner (ti anlegg) fått krav i tillatelser om nitrogenfjerning innen 2030 og 2032. I løpet av 2026 skal fire nye kommuner (tre anlegg) ha på plass oppgraderte anlegg. Statsforvalterne følger også opp anlegg som hadde nitrogenfjerning fra tidligere med skjerpede rensekrav etter hvert som disse får nye tillatelser.

Regjeringen bidrar til at nitrogenfjerning kommer på plass, gjennom tilskuddsordningen for prosjektering og planlegging av nitrogenfjerning, som kommuner i hele Oslofjordens nedbørsfelt kan søke om. Totalt berøres omtrent 66 kommuner av nitrogenfjerningskravet. Av disse, har 45 kommuner fått tilskudd gjennom ordningen. Over fire år har regjeringen bevilget over 200 millioner kroner til tilskuddsordningen, og gjennom ordningen delte Miljødirektoratet sist i februar 2026 ut 91 millioner kroner til 32 nye prosjekter som omfatter 51 kommuner. I forliket om revidert nasjonalbudsjett for 2026 ble ordningen styrket med ytterligere 10 millioner kroner.

I tillegg har regjeringen styrket Miljødirektoratet og statsforvalterne, for å sikre enhetlig praksis og

myndighetsoppfølging gjennom tillatelser, veiledning og øvrige virkemidler. I 2026 er det bevilget totalt 12 mill. kroner til statsforvalternes avløpsarbeid i Oslofjordens nedbørsfelt.

Miljødirektoratet har også bedt statsforvalterne om å skjerpe oppfølging og håndheving av krav på avløpsområdet.

Regjeringen har videre innført forbud mot utslipp av kloakk fra fritidsbåter i Oslofjorden. Forbudet trådte i kraft 1. juli 2024. I dag finnes det rundt 50 tømmestasjoner i Oslofjorden.

Jordbruk

For å redusere avrenning fra jordbruket har regjeringen innført en rekke tiltak.

Regjeringen har for det første vedtatt en ny nasjonal gjødselbrukforskrift, med strengere krav til lagring og bruk av gjødsel. De nye kravene til spredetidspunkt og første trinn for strengere spredemengder for fosfor trer i kraft 1. januar 2027. Regelverket vil bidra til at næringsstoffene tilføres til riktigere tid og i riktigere mengde for opptak i plantene. Det er forventet at de nye kravene vil bidra til å redusere avrenningen av næringssalter også til Oslofjorden. Nytt gjødselregelverk er derfor en viktig del av arbeidet for å bedre Oslofjordens tilstand.

Statsforvalterne har videre innført forskrifter om regionale miljøkrav i alle fylker i fjordens nedbørsfelt. Kravene består i hovedsak i å opprettholde plantedekke over vinteren, bl.a. ved krav om redusert/utsatt jordarbeiding og bruk av fangvekster. Omfanget av kravet, dvs. hvor stort areal som må ha plantedekke, varierer mellom fylkene.

Over jordbruksavtalen har det gjennom planperioden vært en kraftig økning i midler til å beskytte Oslofjorden, gjennom

økte rammer for miljøtilskudd generelt og gjennom en egen Oslofjordpott over regionale miljøtilskudd. I 2025 ble det utbetalt nær 400 mill. kroner over jordbruksavtalen til vannmiljøtiltak i Oslofjordområdet, hvorav Oslofjordpotten var 170 mill. kroner. I jordbruksavtalen 2026 samlet staten og jordbruket seg om å øke disse bevilgningene med mer enn 20 %.

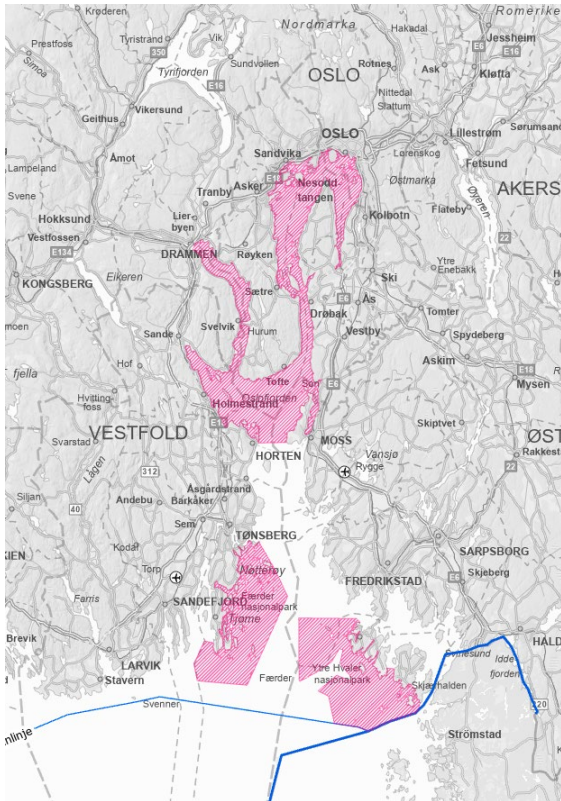
Naturlig kantvegetasjon med stedeodne trær og busker har stor betydning for økosystemet i og langs vassdraget. Vannressursloven § 11 slår fast at det langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr. Statsforvalteren har hatt ansvaret for å vurdere dispensasjoner fra kravet, mens NVE frem til 2026 har hatt ansvaret for å håndheve kravet. For å sikre bedre oppfølging og kontroll har regjeringen delegert ansvaret til statsforvalterne fra og med 2026. Med overføringen av ansvaret er statsforvalterne styrket med til sammen 8 millioner kroner nasjonalt.

Sårbare arter og verdifulle naturtyper

I 2019 ble det innført en rekke reguleringer for å bygge opp kysttorskbestanden i Oslofjorden. Etter fem år var det fortsatt ikke tegn til bedring.

For å styrke fiskebestandene og økosystemet i Oslofjorden besluttet regjeringen sommeren 2025 å innføre tre nullfiskeområder og en rekke begrensninger for hva slags redskaper fritidsfiskere og yrkesfiskere kan bruke i Oslofjorden.

Nullfiskeområdene ble innført 1. januar 2026 og omfatter tre store nullfiskeområder, i Indre Oslofjord og i nasjonalparkene Færder og Ytre Hvaler:

Kart som viser innførte nullfiskeområder

I nullfiskeområdene er alt fiske forbudt, både yrkesfiske og fritidsfiske.

Redskapsbegrensninger i fritidsfisket ble innført 1. oktober 2025. Reglene begrenser hvilke og hvor mange redskap fritidsfiskere kan bruke i Oslofjorden utenfor nullfiskeområdene:

- *Det er kun tillatt å fritidsfiske etter fisk med håndholdte redskaper.*
- *Antall teiner som kan brukes i teinefiske av fritidsfiskere er redusert fra 20 til 10 per person og per fartøy.*
- *Antall teiner som kan brukes i hummerfisket av fritidsfiskere er redusert fra 10 til 5 per person og per fartøy.*
- *Det er forbudt å fiske etter reke med teiner i fritidsfisket.*

Redskapsbegrensninger i yrkesfisket ble innført 1. januar 2026. Reglene omfatter tekniske tiltak som vil redusere bifangsten

av blant annet torsk i det yrkesfisket som fortsetter i Oslofjorden utenfor nullfiskeområdene:

- *Fiske med bunnsatte garn, line, snurrevad, ruser og annen redskap egnet til å fiske bunnfisk er forbudt.*
- *Bruk av oppsamlingspose i fisket etter reker med rekestrål og fisket etter kreps med krepsetrål er forbudt.*
- *Adgangen til å gi dispensasjoner fra forbudet mot å fiske i gytefelt, forbudet mot bunnsatte garn, og fra påbudet om å bruke sorteringsrist er fjernet, og aktive dispensasjoner er trukket tilbake.*

Regjeringen besluttet også å utrede om det skal innføres en egen kvote for brisling i Oslofjorden, og om det bør bli innført en vektbegrensning på trålredskaper. Tiltakene er inkludert i denne nye planen.

Det er også gjennomført andre tiltak for å ivareta sårbare arter. Det er etablert til sammen 27 hummerfredningsområder i kommunene langs Oslofjorden, med minst ett fredningsområde i 17 av 26 kommuner. 13 av disse er etablert etter at Oslofjordplanen trådte i kraft i 2021.

Det er også innført tiltak for å beskytte korallrev og andre koraller mot ødeleggelser. Dette gjelder blant annet i Rauerfjorden som ble vernet i juni 2021. Arbeidet med bevaring av marin natur er nærmere omtalt i Havforvaltningsplanene (*Meld. St. 21 (2023–2024)*) og Naturmeldingen (*Meld.St. 35 (2023–2024)*). I 2021 la regjeringen også frem Bevaringsmeldingen (*Meld. St. 29 (2020–2021)*), der regjeringen redegjør for kunnskap, virkemidler og status for arbeidet med marine verneområder og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak. Dette er nærmere omtalt i Naturmeldingen.

Det har gjennom mange år blitt ryddet forekomster av den fremmede arten stillehavsøsters. Sentralt her har vært *Østersdugnaden* i regi av Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, Vestfold og Telemark fylkeskommuner og Oslofjordens friluftsråd. I nyere tid har Nettverk no 17 og Asker og Bærum kommuner bidratt i indre deler av fjorden.

Oslofjorden er det mest trafikkerte området i landet med skip fra utenlandske havner. På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet har Sjøfartsdirektoratet hatt forslag til nye krav for begroing på skrog for å hindre at fremmede arter etablerer seg i norske farvann på høring. Dersom det besluttes å fastsette slike krav vil Norge i følge IMO (Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen) være det første landet i Europa med slike krav.

Det er over flere år gjennomført tiltak for å begrense utbredelsen av den fremmede arten mink i regi av Statens naturoppsyn. Mink spiser bakkehekkende fugl og deres egg og unger. Det er også tillatt med jakt på mink hele året.

Restaurering

I statsbudsjettet for 2025 ble det bevilget 25 millioner kroner i tilskudd til restaureringstiltak i Oslofjorden og Oslofjordens nedbørsfelt. Det var første gang det ble gitt tilskudd over statsbudsjettet øremerket restaurering av vannmiljø i disse områdene. 38 prosjekter fikk i 2025 støtte over tilskuddsordningen.

I budsjettet for 2026 ble ordningen styrket med 72,5 millioner kroner, og ytterligere 65 millioner kroner i forliket om revidert nasjonalbudsjett. Ordningen er dermed for 2026 på totalt 162,5 millioner kroner. Midlene er nærmere beskrevet i kapittel 5.4 om nye tiltak innen restaurering.

På oppdrag fra Miljødirektoratet har NIVA i 2026 utarbeidet en kunnskapsrapport og en veileder for marin restaurering på kommunalt og lokalt nivå. I tillegg har Miljødirektoratet utviklet mer generell veiledning til kommuner om hvordan komme i gang med naturrestaurering.

Det er videre gjennomført en systematisk kartlegging av barrierer i sjørretbekker rundt Oslofjorden. I tillegg er det igangsatt et landsdekkende prosjekt for å oppdatere tilstandsdata om kantvegetasjon og morfologiske endringer i og langs vassdrag, også rundt Oslofjorden.

Miljøgifter

Miljøgifter brytes svært sakte ned, kan oppkonsentreres i organismer og næringskjeder, og kan gi alvorlige langtidseffekter. Andre stoffer, som for eksempel hormonforstyrrende stoffer, stoffer som gjenfinnes i næringskjeden eller morsmelk samt stoffer som er svært persistente og mobile, gir tilsvarende grunn til bekymring.

Miljøgifter og andre stoffer som utgjør en alvorlig trussel mot helse og miljø, føres opp på norske myndigheters prioritetsliste. Norge har et nasjonalt mål om at bruk og utslipp av stoffene på prioritetslista skal stanses. Viktige bidrag er gjennom myndighetenes arbeid med å forby og på annen måte regulere slike stoffer i de europeiske kjemikalierregelverkene og gjennom globale konvensjoner, siden stoffene fraktes hit med hav- og luftstrømmer og i produkter som igjen kan gi tilførsel av miljøgifter via avløpsnett, diffuse utslipp og forsøpling. En rekke nye prioritetslistestoffer er regulert siden 2021, og Norge er svært aktive i dette arbeidet.

Forurensningsmyndigheten setter vilkår i tillatelser som sørger for å redusere utslipp av miljøgifter så mye som mulig. Både Miljødirektoratet og statsforvalterne i

fylkene rundt Oslofjorden jobber med å revidere vilkår i tillatelser til virksomheter for å redusere utslipp til fjorden. Flere virksomheter er i prosess med tiltak for utslippsreduksjon, eller har allerede gjennomført dette. Med bedre rensing av kommunalt avløpsvann, vil også utslippene av miljøgifter fra denne kilden forventes å bli noe redusert.

I overvåkingsprogrammet Miljøgifter i kystområdene (Milkys) måles nivåer og trender av utvalgte miljøgifter. Også programmer som Urban fjord og screeningundersøkelser av nye miljøgifter gir god informasjon om status for miljøgifter. I ferskvann er det mest relevante programmet Elveovervåkingsprogrammet som blant annet overvåker konsentrasjon og endringer over tid av miljøgifter og næringsalter i store elver som Glomma, Drammenselva og Numedalslågen.

I Oslofjordområdet er det ryddet opp i forurenset sjøbunn i Oslos indre havneområde, Sandefjordsfjorden og Horten indre havn. Anleggsarbeid knyttet til opprydding i forurenset sjøbunn i Gunneklevfjorden er ferdig høsten 2025. I Drammen pågår overvåking av naturlig forbedring og tildekking med løsmasser fra Drammenselva. I andre områder pågår arbeid med å avklare behov for tiltak. Det gjelder Moss indre havn, Kragerø havneområde og Iddefjorden ved Halden.

Ny gjødselvereforskrift og gjødselbrukforskrift ble fastsatt i februar 2025. Regelverket skal bl.a. hindre at farlige stoffer kommer inn i matkjeden og miljøet, og det er bl.a. innført endringer for bedre kontroll med råvarer og oppfølging av aktsomhetsplikten for miljøgifter. Gjødselver skal overholde kvalitetskravene i forskriften, herunder grenseverdier for tungmetallinnhold. Disse

endringene vil bidra til bedre gjødselver og beskytte helse og miljø.

Forsøpling og plastforurensning

Det har vært en økt satsning på miljøovervåking av mikroplast i Oslofjorden. Det gjelder ulike målepunkter som urban avrenning, sandfang, renseanlegg, marint overflatevann, sediment og blåskjell. Basert på den nye kunnskapen fra denne overvåkingen som viser at dekkpartikler er en stor kilde har Miljødirektoratet og Statens vegvesen økt samarbeidet om ulike tiltak og renseløsninger for å begrense mikroplastutslipp fra veg.

Det er allerede gjennomført flere tiltak nasjonalt for å begrense plastforurensning. Disse tiltakene vil også kunne bidra til forbedring i Oslofjorden. Det er innført forbud mot omsetning av flere engangsprodukter av plast som lett havner i miljøet og forsøpler, som plastbestikk og sugerør. I tillegg er det for enkelte produkter innført designkrav, for eksempel om at korker skal sitte fast i plastflasker. Klima- og miljødepartementet har inngått et partnerskap med næringslivet for å redusere bruken av enkelte engangsartikler av plast.

Det er innført forbud mot å sette på markedet mikroplast som er tilsatt produkter eller som er mikroplast i seg selv, som for eksempel gummigranulat som brukes på kunstgressbaner og mikroperler i hudpleieprodukter. Ulike produktkategorier er gitt ulike overgangstider før forbudet trer i kraft.

Det er innført to nye ordninger for utvidet produsentansvar for noen produkter som inneholder plast. Formålet med disse ordningene er å forebygge og redusere miljøpåvirkningen fra produkter, herunder redusere og forebygge forsøpling og spredning av mikroplast, samt bidra til en

sirkulær økonomi. Ordningene gjelder utvidet produsentansvar for utstyr fra fiskeri, fritidsfiske og akvakultur som inneholder plast og utvidet produsentansvar for enkelte engangsprodukter av plast. Ordningen for enkelte engangsprodukter i plast skal sørge for at produsentene dekker kommunens kostnader knyttet til opprydning av forsøpling av produktene og innsamling av produktene når de kasseres i avfallsbeholdere på offentlig sted.

Båter som forlates eller dumpes i Oslofjorden representerer et forurensningsproblem. I 2017 ble det opprettet to tilskuddsordninger for kasserte fritidsbåter, en for levering og en for mottak og behandling. Tilskuddsordningene bidrar til å bedre tilstanden i fjorden ved å legge til rette for at folk leverer inn gamle båter og at båtene blir forsvarlig håndtert, noe som reduserer risikoen for forsøpling og forurensning fra båtvrak.

Fra 1. oktober 2023 har norske havner fått økte krav når det gjelder innsamling og sortering av avfall fra skip. Dette skal beskytte havmiljøet mot negative konsekvenser av avfallsutslipp. Ved å styrke mottaksordningene i havnene vil tiltaket kunne redusere plastforsøpling, utslipp av farlige stoffer og marin forurensning i Oslofjorden.

Når det gjelder opprydning i tapte fiskeredskaper, har Fiskeridirektoratet i 2022 og 2023 hatt lokal opprydning i Oslofjorden, finansiert gjennom Ordningen med fiskeforsøk og utviklingstiltak. Fiskeridirektoratet har ikke hatt opprydningstokt i Oslofjorden de siste årene, men andre aktører har gjennomført slik aktivitet både i 2024, 2025 og 2026. Blant annet har Green Bay på oppdrag fra Havforskningsinstituttet hatt et større opprensning- og datainnsamlingsprosjekt finansiert av Handelens Miljøfond. Deler av tilskuddsmidler til opprydning av marin forsøpling har de siste årene også gått til prosjekter i Oslofjorden.

I 2026 vil det gjennomføres en rekke opprydningsprosjekter som følge av tildelte tilskuddsmidler under ordningen for restaureringstiltak i Oslofjorden og fjordens nedbørsfelt, der flere av prosjektene involverer fiskere.

Tiltak for å fremme et aktivt friluftsliv

Oslofjorden er et viktig nærnaturområde for befolkningen, og regjeringen ønsker å sikre allmennhetens tilgang til strandsonen.

Kommunene har et stort ansvar for å utøve god arealplanlegging. I rapporten [Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden – rapport for året 2023-2024](#) slås det imidlertid fast at det på planområdet ikke kan ses en forsterkning av arbeidet, og at kommunenes plan- og dispensasjonspraksis ikke kan sies å være i tråd med Oslofjordplanens intensjoner og beskrivelse av tiltak.

Det er samtidig gjennomført enkelte andre tiltak for å bidra til å sikre allmennhetens tilgang til strandsonen. I 2022 ble det etablert en ny tilskuddsordning som gir juridisk bistand til kommunene i arbeidet med å fjerne ulovlige hindringer og stengsler som stenger allmennheten ute

fra strandsonen. Det er også opprettet et kystsonenettverk som gir kompetanse og erfaringsutveksling innenfor strandsoneforvaltning langs Oslofjorden. Videre har flere attraktive strandeieidommer langs Oslofjorden blitt sikret de senere år, gjennom ordningen statlig sikring av friluftslivsområder. Tidligere Statsforvalteren i Oslo og Viken utarbeidet i samarbeid med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark også rapporten [Bedre kunnskapsgrunnlag om kommunenes dispensasjonspraksis i strandsonen](#). Rapporten er en del av kunnskapsgrunnlaget for nye tiltak for å stanse videre nedbygging i denne planen.

Miljødirektoratet har bestilt rapporten «[Friluftslivbruk av Oslofjorden – kartlegging av bruk, tilgjengelighet og konflikter](#)», som ble utarbeidet av Norges idrettshøgskole, Københavns universitet og Transportøkonomisk institutt. I rapporten, som ble ferdigstilt i 2023, er friluftslivsbruken knyttet til Oslofjorden kartlagt gjennom året, etter geografi, ulike friluftslivsaktiviteter og for ulike brukergrupper. Det er også sett på hva som fremmer og hemmer bruken av områdene blant ulike grupper, brukerkonflikter mellom ulike friluftslivsaktiviteter, samt mellom friluftslivsaktiviteter og annen bruk av områdene. Det er også samlet inn innspill og forslag til tiltak som kan redusere eller løse konflikter.

Tverrgående tiltak

Planen fra 2021 inneholdt enkelte tverrgående tiltak. For det første er tiltaket om å etablere et Oslofjordråd gjennomført. Videre er tiltaket om veiledning og informasjon til brukere og kommunene gjennom et naturinformasjonssenter for Oslofjorden gjennomført. Horten kommune og vitensenteret Inspiria science center åpnet i 2022 *Besøksenter*

Oslofjorden på Karljohansvern i Horten. Besøksenteret har siden blitt supplert med utstillinger og informasjonsløsninger på el-fergene mellom Horten og Moss, Inspiria i Sarpsborg og andre steder langs Oslofjorden. Besøksenteret har også en tung kobling til prosjektet Frisk Oslofjord, med et aktivt samarbeid om formidling og undervisning.

Kunnskapsinnhenting

Kunnskapen om fjorden skulle i henhold til planen fra 2021 suppleres ved å iverksette 19 tiltak for kunnskapsinnhenting. Flere av tiltakene er enten ferdigstilt eller igangsatt. I tillegg har annen kunnskap bidratt til at kunnskapen om fjorden er supplert. Det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget ligger til grunn for denne planen.

3. Tilstand og påvirkninger

Tilstanden i Oslofjorden er fortsatt alvorlig, og det er et klart behov for å forsterke innsatsen ytterligere, gjennom nye tiltak. Det vil også ta tid før vi ser effekten av igangsatte tiltak. Forskerne anslår at det kan ta fem til ti år før økosystemet tilpasser seg og når en ny «likevekt».

I *Tilstandsrapport for Oslofjorden (2024)* oppsummeres ny og oppdatert kunnskap om miljøtilstanden for de siste 5-10 årene, samt utviklingen de siste 10-50 årene. Den samlede økologiske tilstanden beskrives fortsatt som «moderat». Dette følger av en delvis forbedring fra «dårlig» til «moderat» i Indre Oslofjord etter 1990, i kombinasjon med en forverring av den økologiske tilstanden, fra «god» til «moderat», i Ytre Oslofjord og Skagerrak etter 2010. Midtre Oslofjord har lenge variert mellom «moderat» og «god» tilstand.

I tilstandsrapporten beskrives torskebestanden i Oslofjorden som på randen av kollaps. Mengden dyreplankton i

Ytre Oslofjord har avtatt. Mengden sjøfugl sank med 6% mellom 2021 og 2023. Tangsamfunn, taesko og ålegressenger har sett betydelig endring over tid. Stortare, sukkertare og ålegressenger har sett en kraftig nedgang. Samtidig har forekomsten av fintrådede alger som lurv økt. Det er registrert 31 av Norges 44 fremmede marine arter i Oslofjorden. Flere av disse har høy eller svært høy økologisk risiko. Seks rødlistede naturtyper i Oslofjorden kan gå tapt hvis dagens forhold vedvarer.

Den samlede kjemiske tilstanden i Oslofjorden er «dårlig». Klassifiseringen beror på at én eller flere miljøgifter målt i Indre, Midtre eller Ytre Oslofjord overskrider grenseverdiene satt i vannforskriften, samt for enkelte miljøgifter som er definert i miljøkvalitetsstandarder som er spesifikk for Norge. Fra de vurderte miljøgiftene og tungmetallene er det særlig konsentrasjonene av kvikksølv, bromerte flammehemmere og polyklorerte bifenyloler som fører til «dårlig» kjemisk tilstand.

Mennesker er avhengig av naturen. Økosystemer leverer tjenester som danner livsgrunnlag for samfunnet. Disse tjenestene har også stor økonomisk verdi. Nedbørfeltet til Oslofjorden dekker halve landets befolkning, og selv små påvirkninger kan føre til en betydelig samlet belastning. I dag er graden av menneskelig påvirkning høyere enn Oslofjordens evne til å motstå disse, og fjorden evner ikke å levere økosystemtjenester som tidligere.

Oslofjorden er påvirket av en rekke menneskelige aktiviteter. De største påvirkningene omfatter avrenning fra jordbruk, utslipp fra avløp, fysiske inngrep i strandsonen og på sjøbunnen og langvarig overfiske. Påvirkninger fra miljøgifter og mikroplast har også betydning, i tillegg til

en rekke andre påvirkninger. Å bedre fjordens tilstand forutsetter en samordnet innsats mot de negative påvirkningene.

Som en oppfølging av et kunnskapsinnhentingstiltak i planen fra 2021, har NIVA, NIBIO og Meteorologisk institutt på oppdrag fra Miljødirektoratet utarbeidet «[Modellrapporten](#)». I rapporten har forskerne modellert hvor mye utslippene av nitrogen, fosfor, partikler og organisk stoff til Oslofjorden forventes å bli redusert med vedtatte og modellerbare tiltak, og hvor mye mer som må til for å nå vanddirektivets mål om god tilstand. *Modellrapporten* er nærmere omtalt i kapittel 5.1 om avløp og kapittel 5.2 om jordbruk.

Klimaendringene har allerede begynt å påvirke Oslofjorden. Endringer i havtemperaturen kan ha betydning for artssammensetningen i fjorden. Klimaendringene forsterker også behovet for tiltak, blant annet innen avløp og jordbruk som følge av et varmere klima, økt nedbør og mer intense nedbørsperioder. Et nytt tiltak i denne planen er å styrke kunnskapen om klimaendringers betydning på tilstanden i Oslofjorden.

4. Ansvar for gjennomføring av tiltak

Ansvar for å gjennomføre tiltak i denne planen ligger hos de som er oppgitt som ansvarlig for det enkelte tiltak, som årlig også skal rapportere på gjennomføring av tiltakene.

Planen inneholder en rekke nye tiltak. Før det eventuelt besluttes å gjennomføre tiltakene, skal nytte og kostnader utredes på vanlig måte i henhold til Utredningsinstruksen.

Tiltaksplanen pålegger ikke nye eller utvidete oppgaver for kommuner og fylkeskommuner utover det som følger av gjeldende lover og forskrifter.

Tiltakene i planen er ikke juridisk bindende. Ingen av tiltakene som oppfordrer kommuner/fylkeskommuner, private aktører eller andre organisasjoner til å gjennomføre tiltak, er pålegg fra statens side. Kommuner/fylkeskommuner, private aktører og andre organisasjoner kan søke om tilskudd for statlig medfinansiering. Utover tiltak statlige myndigheter selv er ansvarlige for å gjennomføre er tiltakene hovedsakelig oppfordringer til aktørene om bruk av virkemidler aktørene rår over selv.

Vannforvaltningsplanene etter vannforskriften dekker ikke alle elementer som inngår i denne planen for Oslofjorden. Dette gjelder særlig friluftsliv, arealbruk i hundremetersbeltet i strandsonen og langs vassdrag, arealbruk i sjø, sjøfugl og fiskebestander. Dette øker betydning av en sektorovergripende tilnærming, utover arbeidet under vannforskriften, som lagt til grunn i denne planen.

Flere av tiltakene vil samtidig bidra til måloppnåelse av vannmiljømålene etter vannforskriften. Det er derfor viktig at ansvarlig myndighet spiller inn relevante tiltak i forbindelse med oppdateringen av vannforvaltningsplanene for 2028-2033 med tilhørende tiltaksprogrammer for Vest-Viken og Glomma.

I det videre listes planens tiltak, sortert på definerte innsatsområder. Det er også angitt hvem som er ansvarlig for å gjennomføre tiltaket og frist for gjennomføring.

I de tilfeller statsforvalterne er nevnt, er det Statsforvalteren i Innlandet, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark og Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo

og Akershus det siktes til. I de tilfellene fylkeskommunene er nevnt, er det Telemark fylkeskommune, Vestfold fylkeskommune, Buskerud fylkeskommune, Innlandet fylkeskommune, Akershus fylkeskommune, Østfold fylkeskommune og Oslo kommune det siktes til. Når kommunene er nevnt, er det de 118 kommunene i Oslofjordens nedbørsfelt det siktes til. I de tilfeller de respektive veieierne nevnes, siktes det til Statens vegvesen, fylkeskommunene og kommunene.

5. Nye tiltak for å nå planens mål

På tross av gjennomførte tiltak, er det behov for en forsterket innsats for å nå målene for Oslofjorden.

De overordnede målene for planen er som for planen fra 2021 fortsatt at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, restaurere viktige naturverdier, fremme et aktivt friluftsliv og ivareta det biologiske mangfoldet i fjorden.

Regjeringen legger her frem nye kraftfulle tiltak, der innsatsen innen følgende innsatsområder videreføres og forsterkes:

- Redusere utslipp fra kommunalt avløp og annet avløp
- Redusere avrenningen fra jordbruket
- Stanse nedbygging
- Restaurering av naturverdier
- Redusere tilførsler av miljøgifter, forsøpling og plastforurensning
- Ivareta sårbare arter og verdifulle naturtyper
- Fremme et aktivt friluftsliv

I tillegg til de overordnede målene og innsatsområdene for fjorden, legger regjeringen nå frem nye, og mer konkrete mål for arbeidet:

- Redusere tilførslene av nitrogen til et nivå som gir god tilstand, i første omgang frem mot 2033.
- Stanse videre nedbygging av strandsonen til sjø og av gruntvannsområder, og begrense nedbyggingen av strandsonen til vassdrag, for å sikre allmenheten tilgang og bevare verdifulle økosystemer.
- Betydelig øke restaurert areal i fjorden og fjordens nedbørsfelt innen 2030.
- Forbedre fjordens kjemiske tilstand innen 2030.
- Øke alders- og størrelsessammensetning, tetthet og biomasse hos indikatorarter, og øke artsmangfold i bløtbunns- og hardbunnsøkosystemer innen 2030.
- Mer areal i 100-meters beltet langs Oslofjorden som i dag er privatisert eller utilgjengelig for allmenheten blir tilgjengelig for allmenhetens friluftsliv innen 2030.

Disse mer konkrete målene for hva regjeringen ønsker å oppnå i arbeidet for Oslofjorden danner et grunnlag for at innsatsen i større grad kan måles.

5.1 Innsatsområde 1: Redusere utslipp fra kommunalt avløp og annet avløp

Regjeringens mål: Redusere tilførslene av nitrogen til et nivå som gir god tilstand, i første omgang frem mot 2033.¹

---

¹ Regjeringens mål om reduserte nitrogentilførsler gjelder på tvers av innsatsområdene jordbruk og avløp.

Beregningene i «[Modellrapporten](#)», som er nærmere beskrevet i kapittel 5.2 om jordbruk, tilsier at de samlede nitrattilførslene sannsynligvis må reduseres med 30-40% i forhold til før 2021 for at størstedelen av fjorden skal nå god økologisk tilstand.

For avløp viser *Modellrapporten* at gjennomføring av allerede vedtatte tiltak, det vil si å innføre 80% nitrogenfjerning på større kommunale avløpsrensaneanlegg (over 10 000 personekvivalenter) i Oslofjordens nedbørsfelt, vil mer enn halvere tilførslene fra avløp sammenlignet med utslippene i 2021 (fra ca. 7400 tonn til ca. 3250 tonn). Videre har rapporten modellert ytterligere tiltak der de store avløpsanleggene har fått på plass nitrogenfjerning på 85%, at mellomstore anlegg (mellom 5000 og 10 000 personekvivalenter) har fått nitrogenfjerning på 70% og redusere overløp av urensert avløpsvann fra antatt 2% til 1%. *Modellrapporten* viser at for avløp kan disse ytterligere modellerte tiltakene føre til en mulig reduksjon på 700 tonn. Klima- og miljødepartementet vil følge opp resultatene fra *Modellrapporten* i den kommende planperioden, og vil utrede de modellerte tiltakene og eventuelt andre tiltak på avløpsområdet som kan bidra til ytterligere reduksjon av tilførsler av nitrogen.

For å bedre fjordens tilstand, er det viktig at de *vedtatte* tiltakene gjennomføres – både for å oppnå mer og bedre rensing av kommunalt avløpsvann gjennom bedre rensning av organisk materiale og nitrogenfjerning, og at en høyere andel av avløpsvannet når fram til rensaneanleggene. I dag medfører en høy andel av fellesnett for

spillvann og overvann og mye utdatert ledningsnett til betydelige utslipp av urensset avløpsvann, særlig i perioder med styrtregn.

Det er et betydelig vedlikeholdsetterslep innenfor kommunalt avløp, og i tillegg er det behov for oppgraderinger på grunn av blant annet befolkningsvekst og annen utvikling. Dette medfører et stort behov for investeringer på avløpsområdet. Infrastruktur på avløpsområdet er et kommunalt ansvar, der prinsippene om selvkost og forurenser betaler gjelder. Det er viktig at kommunene fortsatt styrker innsatsen på området, og investerer i bedre rensing og gode avløpsløsninger.

Regjeringen jobber for å innføre det reviderte avløpsdirektivet i Norge. Revidert avløpsdirektiv trådte i kraft i EU 1. januar 2025, og peker ut en tydelig vei for hvordan utslipp fra avløp skal reduseres. Det reviderte direktivet stiller strengere krav til bedre rensing og mer moderne avløpsløsninger som på sikt vil bidra til renere vann og med å forbedre tilstanden i fjorden. Det stilles for eksempel krav om at de største anleggene må etablere et nytt rensetrinn for å fjerne blant annet kosmetikk- og legemiddelrester, samt kjemikalier fra industri og hushold. Kravene i revidert avløpsdirektiv skal bedre vannkvaliteten, forhindre forurensning som overgjødsling og føre til at vi slipper ut mindre bakterier, virus, mikroplast og miljøgifter i tillegg til rester fra bruk av legemiddel og kosmetikk.

Å forbedre infrastrukturen på avløpsområdet krever langsiktig og målrettet innsats. Det tar tid å få på plass bedre renseløsninger og å oppgradere ledningsnettet. Noen kommuner har inntatt en aktiv rolle i dette arbeidet for å sikre god framdrift, og det er stadig flere kommuner som tar en aktiv rolle for å få på plass nitrogenfjerning. Økt søkelys på behovet for nitrogenfjerning har bidratt til fremdrift i

arbeidet, og flere viktige tiltak er i prosess. Det er likevel et behov for å styrke innsatsen ytterligere.

Fremover er det også viktig at kommuner med direkte utslipp til fjorden prioriterer oppgradering av ledningsnett og pumpestasjoner slik at utslippene av urensset avløpsvann reduseres. Slike oppgraderinger kan også redusere unødvendig belastning av avløpssystemet på grunn av redusert inntrenging av fremmedvann.

I juli 2025 sendte Klima- og miljødepartementet sammen med Kommunal- og distriktsdepartementet et felles brev til alle landets kommuner, og til statsforvalterne som forurensningsmyndighet på området. I brevet ble det sendt et tydelig signal til kommunene om kommunenes ansvar for å sikre god rensing for å overholde gjeldende krav, og få fart på arbeidet med å oppgradere renseanleggene. Til statsforvalterne ble det i brevet sendt tydelig forventning om å skjerpe håndhevingen av kravene i forurensningsregelverket, og at brudd på kravene i forurensningsregelverket skal følges opp med nødvendige virkemidler.

Fra regjeringens side er det viktig med en målrettet innsats, slik at de største utslippene prioriteres og reduseres raskt. Kommunene oppfordres til bærekraftig og langsiktig planlegging, samt samarbeid om løsninger på avløpsområdet der det er hensiktsmessig. Regjeringen vil understreke at det er viktig at alle kommuner i Oslofjordens nedbørsfelt oppfyller forurensningsregelverkets krav til avløpsrensing for å forbedre avløpssituasjonen. Kommunene må fremover sette av betydelige ressurser for raskere gjennomføring av nødvendige tiltak på avløpsområdet, herunder både utbedring av renseanlegg og fornying av

ledningsnett. Kommunene må også sikre vedlikehold og oppgradering av nødvendig infrastruktur i takt med ny arealbruk og vekst i kommunene. Regjeringen bidrar inn i arbeidet gjennom tilskuddsordningen for prosjektering og planlegging av nitrogenfjerning, samt styrking av Miljødirektoratet og statsforvalterne.

Forurensningsforskriften stiller minimumskrav til rensing og kontroll med utslipp av avløpsvann. Kommunene er forurensningsmyndighet for utslipp av sanitært avløpsvann fra spredt bebyggelse (kapittel 12 i forurensningsforskriften) og for utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser (kapittel 13 i forurensningsforskriften). Det er viktig at kommunene prioriterer å følge opp sitt ansvar som forurensningsmyndighet, gjennom å kartlegge overholdelsen av forurensningsforskriftens krav til rensing og sikre at disse etterleveres. Dersom et anlegg har avløpsløsninger som ikke er i tråd med forskriftens rensekrav, skal kommunene pålegge tiltak for å rette opp dette.

Statsforvalteren er forurensningsmyndighet ved utslipp av kommunalt avløpsvann fra større tettbebyggelser (kapittel 14 i forurensningsforskriften). Statsforvalteren fører også tilsyn med og er klageinstans for vedtak truffet av kommunen. Statsforvalter må prioritere å følge opp sitt ansvar som forurensningsmyndighet og sørge for håndheving av kravene i både forurensningsforskriften kapittel 14 og tillatelser.

For å sikre bedre etterlevelse av forbudet mot utslipp av båtseptik, er det viktig at både havneansvarlige og kommunene rundt fjorden samarbeider om å få på plass et bedre mottakstilbud. I tråd med forurensningsloven § 26 plikter kommunene å sørge for å ha nødvendige mottaksanlegg for tømning av båtseptik fra fritidsbåter mv., mens havneansvarlige

har tilsvarende plikter i henhold til forurensningsforskriften kapittel 20 og MARPOL-konvensjonen.

Det er viktig at det arbeides med å få på plass et tilstrekkelig mottakstilbud frem mot 2030.

All skipstrafikk fra Svenskegrensen til Lindesnes har i dag krav om rensing av kloakk i samsvar med MARPOLs regler for dette, i tillegg til enkelte nasjonale krav knyttet til riståpning, kapasitet, tanklagring mm. Disse reglene stiller imidlertid ikke krav til rensing av nitrogen og fosfor fra passasjerskip. MARPOL har også et eget regime med anledning til strengere krav til skip for havområder som er fastsatt som «special area». I slike havområder er det også krav om rensing også av fosfor og nitrogen. Hvorvidt et område kan gis status som «special area» vurderes i forhold til skipsfartens relative betydning for forurensingssituasjonen, oseanografiske og økologiske forhold i området, samt tiltak overfor andre kilder i havområdet.

Til tross for at utslipp av næringsalter fra skip til Østersjøen var relativt lav ble tiltak rettet mot skip vurdert som en viktig del av den samlede innsatsen for å bedre forholdene i Østersjøen. Østersjøen ble fastsatt som «special area» iht. MARPOL i 2011 med ikrafttredelse i 2013 og får gradvis effekt ettersom mottakskapasitet i landene er på plass iht. frister for dette. Østersjøen er det eneste området som til nå er fastsatt som «special area» iht. MARPOL.

Skipsfartens bidrag til utslipp av næringsalter til Oslofjorden er begrenset. Tidligere kunnskapsinnhenting fra DNV om kloakk fra skip i Skagerak og Oslofjorden tilsier at total mengde produsert fosfor og nitrogen fra skip i dette området var på 72 tonn nitrogen og 25 tonn fosfor. Noe av dette blir levert til land og enkelte skip renses også for fosfor og nitrogen. DNV

anslår at skipsfarten utgjør ca. 0,2% av nitrogentilførselen og 4,2% av forfortilførselen i Skagerak Oslofjorden. Andelen kan være ulik i hhv. indre og ytre del av fjorden. Det er behov for å vurdere nærmere om også Oslofjorden bør få status som «special area».

Tiltak:

- Arbeide for fornying av ledningsnett og utbedring av renseanlegg. Alle avløpsrenseanlegg i den enkelte kommune skal oppfylle forurensningsforskriftens krav. Ansvar: Kommunene. Frist: Løpende.
- Gjennomføre vedlikehold og oppgradering av nødvendig infrastruktur i takt med ny arealbruk og vekst i kommunene i tråd med brev fra Kommunal- og distriktsdepartementet og Klima- og miljødepartementet juli 2025. Ansvar: Kommunene. Frist: Løpende.
- Utslipp fra mindre avløpsanlegg skal renses i tråd med renskravene i forurensningsforskriften kap. 12 og 13, herunder gjennom mer aktivt tilsyn med og strengere håndheving av kravene. Ved brudd på renskrav skal forurensningsmyndigheten følge opp at bruddet rettes. Ansvar: Kommunene. Frist: Løpende.
- Følge opp at utslipp fra større avløpsanlegg renses i tråd med renskravene i forurensningsforskriften kap. 14 og tillatelser gjennom mer aktivt tilsyn med kommunene og strengere håndheving av kravene. Skjerpe oppfølging og håndheving av kommunenes plikter på avløpsområdet

blant annet i tråd med brev fra Kommunal- og distriktsdepartementet og Klima- og miljødepartementet i juli 2025. Ansvar: Statsforvalteren. Frist: Løpende.

- Utrede de modellerte tiltakene i *Modellrapporten* og eventuelt andre tiltak på avløpsområdet som kan bidra til ytterligere reduksjon av tilførsler av nitrogen. Ansvar: Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet. Frist: 2028.
- Redusere mengden overvann og annet fremmedvann som tilføres avløpsnettet gjennom krav i tillatelser og kommunale handlingsplaner for avløpssektoren. Ansvar: Statsforvalteren i samarbeid med kommunene. Frist: Løpende.
- Etablere et tilstrekkelig tilbud av mottaksanlegg for tømming av båtseptik på bakgrunn av behovsvurdering. Ansvar: Havneansvarlig og kommunene. Frist: Løpende.
- Vurdere om Oslofjorden skal få status som «special area» iht. til MARPOL-konvensjonen som grunnlag for krav om rensing av nitrogen og fosfor fra kloakk fra skipene. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 2027.

5.2 Innsatsområde 2: Redusere avrenningen fra jordbruket

Regjeringens mål: Redusere tilførslene av nitrogen til et nivå som gir god tilstand, i første omgang frem mot 2033.²

Det er de siste årene iverksatt kraftfulle tiltak innen jordbruket for å redusere avrenning til Oslofjorden, som beskrevet i

---

² Regjeringens mål om reduserte nitrogentilførsler gjelder på tvers av innsatsområdene jordbruk og avløp.

kapittel 2. Det tar noe tid før alle tiltakene får full effekt, og effektene kommer til syne i fjorden.

Avrenning fra jordbruket forebygges med ulike virkemidler avhengig av kilden. Utslipp fra blant annet fjøs, gjødsellager, siloanlegg og veksthus har i stor grad blitt forebygget gjennom krav og regelverk. Nytt gjødselregelverk har tydeligere krav til lagring og håndtering av gjødsel og annet næringsholdig materiale. Arealavrenning av næringsstoffer og jordpartikler kan typisk være en følge av gjødsling og jordarbeiding. Slik avrenning kan vanskeligere forebygges med tekniske engangstiltak, men krever mer løpende innsats.

Nedbørsfeltet til Oslofjorden er Norges kornkammer og står for en dominerende del av norsk produksjon av matkorn og grønnsaker. Slik produksjon av matvekster er et satsingsområde og sentralt for å øke norsk selvforsyningsgrad. Økt matkornproduksjon skal oppnås samtidig som Oslofjorden oppnår god miljøtilstand.

Som oppfølging av Oslofjordplanen fra 2021, har NIVA, NIBIO og Meteorologisk institutt på oppdrag fra Miljødirektoratet modellert hvor mye utslippene av partikler, fosfor, nitrogen og organisk stoff til Oslofjorden forventes å bli redusert med igangsatt politikk, og hvor mye mer som må til for å nå vannforskriftens mål om god tilstand. I denne *Modellrapporten* er det beregnet at tiltakene som gjennomføres i jordbruket til nå har ført til stor reduksjon i avrenning av jordpartikler, vesentlig reduksjon i avrenning av fosfor og en del effekt på avrenning av nitrogen. Øvrige igangsatte tiltak kan bidra til ytterligere forbedring framover.

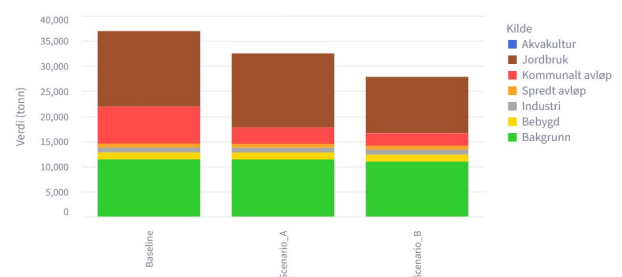
Totalt sett har jordbruket bidratt mye med å redusere tilførslene av partikler og næringsstoffer til Oslofjorden. Ifølge forskernes modeller, tilføres det nå årlig i

snitt 195 000 tonn mindre jordpartikler i fjorden enn i 2021, fra rundt 276 000 tonn i 2021 til 80 600 tonn i dag. Reduksjonen tilsvarer 15 000 lastebillass.

Modellrapporten viser samtidig at ytterligere tiltak må til for å redusere tilførselen av nitrat. Beregningene tilsier at de samlede tilførslene av nitrat sannsynligvis må reduseres med 30-40% i forhold til før 2021 for at størstedelen av fjorden skal nå god økologisk tilstand. Modellingene viser at dette er mulig å oppnå. Innen jordbruket kan ytterligere reduksjoner oppnås blant annet ved å øke omfanget av fangvekster og tilpasse nitrogen gjødslingen til plantenes behov.

I Modellrapporten er tilførslene av nitrogen fra jordbruket i 2021 beregnet å utgjøre ca. 15 000 tonn. Med tiltak som *gjennomføres* («scenario A») er det beregnet en tilførsel av nitrogen fra jordbruk på ca. 14 800 tonn. Rapporten viser at *ytterligere* tiltak («scenario B») innen jordbruk vil kunne redusere tilførslene med ytterligere ca. 3 600 tonn.

Gjennomsnittlig årlig tilførsel per kilde (2017–2019)

Figuren viser modellerte tilførsler av nitrogen til Oslofjorden som helhet fordelt på ulike kilder. «Baseline» viser modellert situasjon før og i 2021, «Scenario A» viser modellert effekt av tiltak som gjennomføres, og «Scenario B» viser modellert effekt av ytterligere tiltak for å redusere avrenning. Grafikk: NIVA/Miljødirektoratet.

Totalnitrogen (tonn)	Tilførsler jordbruk	Tilførsler avløp	Avlastning jordbruk	Avlastning avløp
Baseline	15 068	7 389		
Scenario A	14 799	3 245	269	4 144
Scenario B	11 228	2 543	3 573	702
Total avlastning			3 842	4 846

Tabellen viser modellerte tilførsler av nitrogen til Oslofjorden som helhet fra jordbruk og avløp for «Baseline», «Scenario A» og «Scenario B», samt modellerte reduksjoner for de to scenarioene, omtalt som avlastning.

Modellrapporten gir et kunnskapsgrunnlag over nitrogentilførsler og effekter av tiltak som har vært mulig å modellere. For tiltakene som gjennomføres («scenario A») vises kun en mulig effekt av de regionale miljøkravene. Effekt av tiltak utenfor miljøkravsonene, frivillig gjennomføring av tiltak utover kravene, og effekten av nytt gjødselregelverk er ikke modellert. Det er usikkerheter i rapporten, både når det gjelder hvor mye nitrogen som tilføres jordbruksjord og hvor mye som tas ut med avlinger, og effekten av igangsatte tiltak, som bør kartlegges nærmere. Dette er også reflektert i sluttprotokollen fra jordbruksforhandlingene. Partene i jordbruksavtalen er enige om at Oslofjordplanen må bygge på et oppdatert og helhetlig kunnskapsgrunnlag, og at det må arbeides videre for å utvikle og forbedre modelleringsverktøyet samt overvåkingsdata.

Det store bildet er imidlertid at en stor andel av de menneskeskapte tilførslene av nitrogen til fjorden kommer fra jordbruk og at mer må gjøres for å redusere disse.

Basert på enighet i jordbruksforhandlingene i 2023, har Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet, med avtalepartene i jordbruksavtalen som styringsgruppe, utarbeidet

en Helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbrukskretsen. Etter anmodning fra Stortinget inneholder planen også vurderinger av tiltak som raskt kan bidra til å redusere avrenningen til Oslofjorden.

Planen tar opp forslag til tiltak inndelt i fem innsatsområder: 1) bedre utnyttelse av gjødsel, 2) bedre utnyttelse av fôr, 3) økt resirkulering av nitrogen, 4) bedre jordhelse og nitrogenopptak i planter og 5) økt rensing av nitrogen. Særlig innsatsområde 1, 2 og 4 inkluderer modne tiltak med positiv effekt mot nitrogenavrenning. For innsatsområde 3 og 5 trengs det mer kunnskap om effekter og barrierer. Presisjonsgjødsling, gjødsling fordelt gjennom sesongen etter behov (delt gjødsling), økt plantedekke om vinteren og gjødsling i tråd med plantebehovet er vurdert som særlig effektive. Flere av disse sammenfaller med de som er modellert i *Modellrapporten*.

Det samlede kunnskapsgrunnlaget viser at det er behov for ytterligere innsats for å redusere nitrogenavrenningen samtidig som vi tar hensyn til andre jordbrukspolitiske mål. Det er behov for å utrede nye virkemidler nærmere. Tiltakene for å redusere avrenning av partikler og fosfor bør videreføres.

Aktuelle tiltak som bør utredes nærmere er muligheter for og konsekvenser av økt bruk av fangvekster, mindre høstpløying og forbedret nitrogeneffektivitet i gjødslingen.

I *Modellrapporten* er det lagt til grunn omfattende bruk av fangvekster. De siste årene har bruken av fangvekster økt, men fra et beskjedent nivå. Det er ønskelig med ytterligere økning, men det er behov for å utrede hvilket omfang av og virkemiddel for fangvekster som er nødvendig og gjennomførbart.

Både Modellrapporten og Helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbrukskretsen

peker videre på behov for å redusere nitrogenoverskuddet på jordet og dermed redusere tap av nitrogen. Det er behov for å vurdere ytterligere tiltak og virkemidler for å fremme bedre gjødsling i tråd med plantenes behov, for å redusere tap av nitrogen.

Videre er redusert høstpløying et målrettet tiltak for å redusere avrenning av fosfor og partikler, og til en viss grad også nitrogen. Det bør derfor vurderes om krav på linje med gjeldende krav i store deler av bl.a. Østfold, Akershus og Buskerud, om 60% redusert høstpløying, bør utvides til ytterligere områder. Redusert høstpløying og økt bruk av fangvekster kan ha konsekvenser for matkornproduksjonen. Redusert høstpløying fører til økt bruk av kjemiske plantevernmidler. Dette vil inngå i vurderingene.

Vegetasjonsdekte soner mellom jordbruksareal og vassdrag har stor betydning for økosystemet i og langs vassdraget, og bidrar også til å redusere avrenning av næringsstoffer, partikler og plantevernmidler, og tap av matjord. Også ved kummer og i vannveier er det ønskelig med helårig vegetasjonsdekke. Derfor vil myndighetene vurdere styrkede krav til slike vegetasjonssoner, og styrket oppfølging av disse kravene.

Tiltak:

- Utrede et grunnlag for statsforvalternes revisjon av regionale forskrifter, som inkluderer:
    - Muligheter for og konsekvenser av å trappe opp virkemidler for bruk av fangvekster rettet mot hhv. arealer med korn og oljevekster og arealer med tidligkulturer av potet og grønnsaker.
    - Muligheter for og konsekvenser av et enhetlig krav til redusert jordarbeiding om høsten på nivå med de mest ambisiøse av dagens regionale forskrifter, 60%.
    - Muligheter for og konsekvenser av styrket krav til vegetasjonsdekte soner langs vassdrag, ved kummer og i vannveier.
    - Andre tiltak nevnt i *Helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbruket*.
- Ansvar: Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. januar 2028.
- På bakgrunn av departementenes utredning, legge frem forslag til reviderte regionale forskrifter. Ansvar: Statsforvalterne. Frist: innen 1. juli 2028.
  - Vurdere ytterligere tiltak og virkemidler for å fremme bedre gjødsling i tråd med plantenes behov, for å redusere tap av nitrogen. Ansvar: Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. januar 2028.
  - Sikre at jordbruksforetak overholder gjødselbrukforskriftens krav til spredetidspunkt ved å pålegge utvidelse av lagerkapasitet i de tilfeller foretak ikke oppfyller kravene. Ansvar: Kommunene. Frist: Løpende.

- Føre aktivt tilsyn med og håndheve de kravene som gjelder for jordbruket.
Ansvaret: Kommunene og statsforvalterne.
Frist: Løpende.

5.3 Innsatsområde 3: Stanse nedbygging

Regjeringens mål: Stanse videre nedbygging av strandsonen til sjø og av gruntvannsområder, og begrense nedbyggingen av strandsonen til vassdrag, for å sikre allmenheten tilgang og bevare verdifulle økosystemer.

Det er ikke tatt tilstrekkelige kraftfulle og overordnede grep for å møte utfordringene knyttet til nedbygging av strandsonen, verdifulle gruntvannsområder og 100-metersbeltet langs vann og vassdrag. Oslofjordens miljøtilstand krever en mer kraftfull og samordnet innsats enn det dagens system og virkemidler sikrer.

I [Gjennomføring av helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden, rapport for året 2023-2024](#), går det fram at innen området byggeforbud i strandsonen har planen fra 2021 ikke fungert etter hensikten. Et grep i forrige plan var at fylkeskommunene skulle vurdere en felles regional plan med juridisk bindende planretningslinjer. Tiltaket, som skulle gi en mer samordnet tilnærming for bruk og beskyttelse av strandsonen, ble av ikke ansett som formålstjenlig og avvist av fylkeskommunene.

Det har siden 1965 vært et generelt byggeforbud i 100-metersbeltet langs sjøen. Likevel har kommunene gjennom arealplanlegging kunnet fastsette annen byggegrense og legge til rette for utbygging i arealplaner. I praksis har mangelfull styring av utbyggingsmønsteret gjennom planlegging og bruk av dispensasjoner ført til at svært mye av strandsonen og verdifulle gruntvannsområder i Oslofjorden har blitt bygd ned bit-for-bit, og

befolkningens mulighet til å gjøre bruk av allemannsretten i strandsonen langs Oslofjorden er blitt betydelig redusert.

Kun 40% av strandsonen i Oslofjorden er i dag tilgjengelig for folk flest, og kun 30% i Indre Oslofjord, ifølge en [rapport](#) fra Transportøkonomisk institutt. Tall fra SSB fra 2025 viser en nedadgående trend på tilgjengelig strandsonen i hele landet. Nye tall fra 2025 gjør også at [SSB uttaler](#) at de heller ikke kan se spor av at nedbyggingen av strandsonen langs Oslofjorden vil stanse.

Videre viser en [kartlegging](#) av fysiske inngrep i gruntvannsområder, gjennomført av Asplan Viak, at 70% av viktige oppvekstområder for fugl og fisk er forringet siden 1950-tallet.

Gruntvannsområder er sjøbunn som er grunnere enn 10 meter, ofte nært land. Her finner vi viktige naturtyper som ålegressenger, bløtbunnsområder i strandsonen og tareskoger.

Gruntvannsområdene er også viktige som karbonlagre, der særlig ålegressenger og tareskog bidrar til å binde og lagre karbon. Forringelsene av gruntvannsområdene skyldes særlig båtbygging, men også andre fysiske inngrep som utfylling av steinmasser i fjorden og mudring. 61% av alle forekomster av både bløtbunnsområder og ålegrasenger er påvirket av byggeanlegg.

Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen slår fast at byggeforbudet skal praktiseres strengt i planleggingen, og at dispensasjoner skal unngås. Retningslinjene slår også fast at avklaring av arealbruk i strandsonen skal skje gjennom planlegging, og ikke gjennom enkeltvis dispensasjoner.

Planpraksis og dispensasjonspraksis må ses i sammenheng. Etter plan- og bygningsloven § 1-8 gjelder et generelt byggeforbud i 100-metersbeltet langs

sjøen, med mindre det i plan er fastsatt en annen byggegrense. Kommuner som har fastsatt byggegrense mot sjø i kommuneplanens arealdel eller reguleringsplan, har dermed åpnet for utbygging, og lovens byggeforbud gjelder ikke. I kommuner uten slik byggegrense må det eventuelt gis dispensasjon for tiltak i strandsonen.

En [rapport](#) utarbeidet av statsforvalterne rundt fjorden slår fast at det årlig er et svært stort antall dispensasjonssaker (i snitt ble det søkt om ca. 800 tiltak i strandsonen per år mellom 2019-2022). Kommunene innvilger dispensasjon i 40% av sakene som statsforvalteren fraråder.

Kommunene rundt Oslofjorden rapporterer i Kostra at de i 2023 og 2024 har gitt færre tillatelser til nye bygninger i strandsonen enn før (ca. 60 tillatelser pr år). En stor andel av tillatelsene, ca. 75 prosent, ble imidlertid innvilget gjennom dispensasjon fra gjeldende planer.

Tiltak godkjent gjennom dispensasjon gir ikke hele bildet på antall nye tiltak i strandsonen en kommune tillater. Det at kommuner i sine planer setter en annen byggegrense enn 100 meter har også stor betydning, og kan føre til fortettet utbygging i området bak grensen på f.eks. 20 eller 30 meter. Dette er uheldig, og et stort problem i tillegg til en utbredt dispensasjonspraksis og ulovlige tiltak.

100-metersbeltet langs vann og vassdrag i Oslofjordens nedbørsfelt er også viktige for friluftslivet og kulturmiljø og for fjordens tilstand. Blant annet bidrar kantvegetasjon til å motvirke forurensning og erosjon, og byggetiltak kan føre til forurensning. Betydningen kommer til uttrykk i plan- og bygningsloven. I 100-metersbeltet langs vassdrag skal det tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser. For områder langs vassdrag som har betydning for

natur-, kulturmiljø- og friluftssinteresser, eller for vassdragets kapasitet, skal kommunen i kommuneplanens arealdel vurdere å fastsette grense på inntil 100 meter der bestemte angitte tiltak mv. ikke skal være tillatt. En rekke andre lover og vedtak har også betydning for tiltak langs vassdrag, herunder Stortingets verneplan for vassdrag og rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag som gir føringer for arealbruken, kravet i vannressursloven til å opprettholde et naturlig vegetasjonsbelte langs vassdrag samt vannforskriftens mål om god tilstand og begrensninger på å tillate tiltak som fører til forringelse.

Over halvparten av Norges befolkning bor i Oslofjordens nedbørsfelt. Det bor drøyt 1,8 millioner mennesker i de 26 kystkommunene rundt Oslofjorden, som er en fordobling siden tidlig 90-tall. Det er ifølge SSB forventet en befolkningsøkning til om lag 2,1 millioner mennesker i kystkommunene i 2050. Som et resultat av dette vil presset på fjorden, herunder arealene rundt og i fjorden, øke ytterligere.

Vi må forhindre videre nedbygging av strandsonen og verdifulle gruntvannsområder. Behovet gjelder også langs vann og vassdrag i Oslofjordens nedbørsfelt. Regjeringen legger her frem nye kraftfulle tiltak for å sikre dette.

Tiltak:

- Sende et strandsonebrev til alle kommunene i Oslofjorden som er tydelig på dagens regelverk og at regelverket må praktiseres riktig. Ansvar: Kommunal- og distriktsdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. september 2026.
- Utrede virkemidler for en bedre beskyttelse av gruntvannsområder i Oslofjorden (sone 1), herunder statlig planbestemmelse og tiltak for mer varig beskyttelse. Ansvar: Kommunal- og

distriktsdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. juli 2027.

- Vurdere om det på sikt er behov for flere virkemidler som bidrar til en mer varig beskyttelse av strandsoneområder rundt Oslofjorden, herunder behov for en egen statlig planbestemmelse eller nye virkemidler i plan- og bygningsloven. Ansvar: Kommunal- og distriktsdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Frist: Innen 2030.
- Regjeringen vil utrede hvordan mer aktiv og oppdatert bruk av byggegrenser langs vann og vassdrag i kommunens arealplaner i større grad kan ivareta kantsoner, hindrer avrenning, og ivareta vassdragets kapasitet. Utredningen må vise ulike måter dette kan løses på og veie miljø- og naturgevinster opp mot viktige samfunnshensyn og kommunens mulighet til å utvikle arealbruken i egen kommune. Ansvar: Kommunal- og distriktsdepartementet og Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. juli 2027.
- Vurdere å midlertidig flytte myndigheten til å gi dispensasjon fra kommunene til statsforvalteren (jf. PBL § 19-4 annet ledd), for kommuner i sone 1 som ikke følger opp føringene i SPR i sin dispensasjonspraksis i strandsonen. Det samme vil gjelde for tilgrensende gruntvannsområder i sjøen. Vurdering av behovet for å flytte myndigheten vil bli basert på en kartlegging av både omfanget av innvilgede dispensasjoner og hva slags dispensasjoner som gis, og på en skjønnsmessig vurdering av kommunenes oppfølging av byggeforbudet og strandsoneretningslinjene. Ev. flytting av myndighet fra kommunen kan bare gjøres der det er nødvendig for å ivareta nasjonale eller viktige regionale interesser og hensyn i nærmere angitte deler av strandsonen. En forutsetning er bedre statistikk- og kunnskapsgrunnlag

enn vi har i dag. Ansvar: Kommunal- og distriktsdepartementet og Klima- og miljødepartementet.

5.4 Innsatsområde 4: Restaurering av naturverdier

Regjeringens mål: Betydelig øke restaurert areal i fjorden og fjordens nedbørsfelt innen 2030.

I Naturmeldingen (*Meld. St. 35 (2023 –2024)*) er det lagt til grunn at naturrestaurering er tiltak som bidrar til å forbedre eller gjenopprette tilstand i økosystemer som er blitt forringet eller ødelagt. Målet er å ha velfungerende økosystemer som leverer viktige økosystemtjenester. Tiltak må være av en viss vesentlighet og være egnet til å gi varig virkning for å kunne regnes som restaurering.

Arbeidet med å bedre tilstanden i Oslofjorden kan, som nevnt innledningsvis i denne planen, i seg selv betegnes som et storskala restaureringsprosjekt. Arbeidet er helhetlig og økosystembasert, der alle tiltak for å oppnå god tilstand i Oslofjorden ses i sammenheng. God miljøtilstand for natur vil ofte også ha positive ringvirkninger for friluftsliv og kulturmiljø.

Arbeidet for Oslofjorden omfatter både såkalte passive og aktive restaureringstiltak. Passiv restaurering går ut på å redusere eller fjerne negative påvirkninger og la økosystemet bygge seg opp og styrkes gjennom naturlige prosesser. Eksempler på viktige passive tiltak som er gjennomført i Oslofjorden er strengere miljøkrav i jordbruket, bedre avløpsrensing og etablering av nullfiskeområder. Disse tiltakene har effekt gjennom reduksjon av den negative påvirkningen fra overgjødsling, forurensing og overfiske. Restaureringstiltak kan også være mer aktive, som å reetablere eller styrke sårbare naturtyper i områder der den naturlige rekrutteringen og

rekoloniseringen av arter er svekket. I vassdrag er det å fjerne vandringsbarrierer og reetablere naturlig kantvegetasjon eksempel på aktive restaureringstiltak. Eksempler for marine økosystemer er utplanting av ålegras og sukkertare, og fjerning av fremmede arter som stillehavsøsters.

Regjeringen har lagt et grunnlag for at gjennomføring også av mer aktive restaureringstiltak i Oslofjorden og fjordens nedbørsfelt kan øke.

I budsjettet for 2026 ble det øremerket 97,5 millioner kroner til restaureringstiltak i Oslofjorden og fjordens nedbørsfelt. I forliket om revidert nasjonalbudsjett ble ordningen styrket ytterligere med 65 millioner kroner, slik at ordningen for 2026 er på totalt 162,5 millioner kroner. I tillegg er det bevilget en såkalt tilsagnsfullmakt på 30 millioner kroner, som innebærer at ikke bare ettårige prosjekter, men også mer omfattende og langsiktige prosjekter som går over flere år, kan få støtte. Flere aktører har tidligere etterspurt muligheter for å få til mer langsiktig finansiering av større restaureringsprosjekter. Derfor er dette et viktig tilskudd for å øke omfanget og oppskalere restaurering i og rundt Oslofjorden.

En rekke prosjekter i nedbørsfeltet til Oslofjorden har i 2026 fått støtte fra Miljødirektoratet til å gjennomføre restaureringstiltak. Prosjektene, som gjennomføres i regi av blant annet forskningsinstitusjoner, ideelle organisasjoner og kommuner, skal blant annet rydde spøkelsesteiner, gamle båtvrak og annet marint søppel og restaurere og styrke naturen og levekårene i fjorden.

Regjeringen har aktivt oppfordret fiskere til å delta og søke om tilskudd til gode tiltak, for å bidra med sin kompetanse og sitt

utstyr i arbeidet for fjordens tilstand. Fiskere deltar i flere av samarbeidsprosjektene som har fått tilskudd.

Naturlig kantvegetasjon med stedege trær og busker har stor betydning for økosystemet i og langs vassdraget. I mange områder på Østlandet har den naturlige kantvegetasjonen blitt tynnet eller helt fjernet. En [rapport](#) fra NIBIO som har sammenlignet gras og trær i kantsoner konkluderer blant annet med at kantsoner med trær gir mindre erosjon, lavere vanntemperatur som er viktig for fisk og for å redusere algevekst, og til betydelig mer biomangfold både på land og i vann. Den økologiske tilstandsklassen etter vannforskriften kan øke med 1-2 klasser.

Det gis tilskudd for etablering av kantvegetasjon, både under tilskuddsordningen for restaureringstiltak for Oslofjorden og ordningen *Spesielle miljøtiltak i jordbruket* (SMIL). Flere av prosjektene som har fått støtte under tilskuddsordningen for Oslofjorden går ut på å etablere kantvegetasjon. Det har også blitt gjennomført svært vellykkede samarbeidsprosjekter mellom grunneiere og vannområder i Haldenvassdraget, Morsa, Glomma sør og Øyeren.

Miljødirektoratet er i gang med å utarbeide en ny nasjonal handlingsplan for restaurering av vassdrag, som også omfatter vassdrag i Oslofjordens nedbørsfelt. Handlingsplanen følges opp i eget løp.

En systematisk kartlegging av restaureringsbehov i sjøørretbekker langs Oslofjorden gir oss også et styrket kunnskapsgrunnlag for å målrette tiltak. Menneskeskapte hindringer begrenser tilgang til gyte- og oppvekstområder i litt over halvparten av 329 kartlagte bekker og elver med sjøørret. Statens vegvesen har utbedret en rekke vassdrag, og i 2025

lanserte Statens vegvesen en ny kartløsning for kulverter som hindrer fiskevandring. Statens vegvesen vil fortsette dette arbeidet.

På oppdrag fra Miljødirektoratet har NIVA også laget en ny veileder for marin restaurering. Veilederen er en praktisk steg-for-steg guide for planlegging og gjennomføring av restaureringsprosjekter i kystområder i og rundt Oslofjorden, som også kan være relevant for andre regioner. I tillegg har Miljødirektoratet utviklet mer generell veiledning til kommuner om hvordan komme i gang med naturrestaurering. Videre har Havforskningsinstituttet fått i oppdrag å legge frem en plan og foreslå tiltak for å systematisk restaurere norsk tareskog langs kysten for å bedre det marine miljøet.

Sammen med tilskuddsordningen for restaureringstiltak i Oslofjorden og fjordens nedbørsfelt, vil handlingsplanene og veilederne for restaurering danne et godt grunnlag for å øke innsatsen på naturrestaurering i fjorden og fjordens nedbørsfelt.

Det er en stor interesse i samfunnet for å bidra i arbeidet med å bedre fjordens tilstand. For å unngå små isolerte tiltak uten sammenheng og med begrenset effekt, er det behov for en overordnet koordinering og strategiutvikling for restaureringsarbeidet. På den måten kan restaureringsinnsatsen målrettes gjennom avsetting av prioriterte geografiske områder og/eller tiltakstyper. Dette er spesielt viktig for aktive restaureringstiltak. For eksempel kan restaurering av ålegras samles i utvalgte soner for å minimere negative kanteffekter. Det vil i denne sammenheng også være sentralt å lage oversiktskart over påbegynte og ferdigstilte restaureringsprosjekter, slik at det blir lettere for ulike aktører å samarbeide, planlegge tiltak, og lære av hverandre.

Proessen med å søke nødvendige tillatelser til gjennomføring av restaureringstiltak er krevende, og flere etterspør bedre veiledning om og mulighet for forenklet behandling etter gjeldende regelverk. I tillegg kan det være unødvendige juridiske barrierer, fordi regelverk ikke er utformet med tanke på gjennomføring av restaureringstiltak. Miljødirektoratet leverte i januar 2025 svar på et oppdrag fra Klima- og miljødepartementet med vurderinger av juridiske virkemidler for å øke omfanget av naturrestaurering, som Klima- og miljødepartementet vil følge opp.

Det er viktig med god kontroll med restaureringstiltak, men når det gjelder marine restaureringstiltak har det kommet innspill fra en rekke aktører om at særlig søknader under akvakulturloven er omfattende og krevende. Nærings- og fiskeridepartementet vil derfor, i samråd med andre berørte myndigheter, vurdere en egen, forenklet søknadsordning under akvakulturloven for marine restaureringstiltak, og også om det er grunnlag for å gi unntak for enkelte tiltak.

Tiltak:

- Utarbeide en samlet strategi for restaureringstiltak for Oslofjorden med oversikt over kartlagte forringede områder og prioriterte områder, naturtyper og tiltak for restaurering, samt påbegynte og gjennomførte prosjekter, med mål om å øke, effektivisere og samkjøre innsatsen på tvers av tiltaksaktører. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: 1. januar 2028.
- Fortsette arbeidet med å øke gyte- og oppvekstareal for sjørret, ved gjenåpning av bekkelukkinger og reetablering av fri fiskevandring i kartlagte vassdrag. Ansvarlig: Respektive veieiere. Frist: Løpende.

- Utarbeide veiledning om prosessen for å søke nødvendige tillatelser til gjennomføring av ulike restaureringstiltak. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: 1. juli 2027.
- Følge opp Miljødirektoratets vurdering av juridiske virkemidler for å øke omfanget av naturrestaurering. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. juli 2027.
- Vurdere en egen, forenklet søknadsordning under akvakulturloven for marine restaureringstiltak, og om noen restaureringstiltak bør unntas. Ansvar: Nærings- og fiskeridepartementet, i samråd med andre berørte myndigheter. Frist: 1. januar 2028.
- Vurdere tiltak for økt etablering av naturlig kantvegetasjon med stedeagne trær og busker. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. januar 2028.
- Vurdere åpning av fyllingen under fastlandsveien til Hvaler som hindrer vannutskifting. Ansvar: Østfold fylkeskommune.

5.5 Innsatsområde 5: Redusere tilførsler av miljøgifter, forsøpling og plastforurensning

Regjeringens mål: Forbedre fjordens kjemiske tilstand innen 2030.

Miljøgifter

I Oslofjorden finnes det områder med høye konsentrasjoner av miljøgifter både i sjøbunnen og i levende organismer. Mattilsynet gir advarsler om å begrense eller ikke spise visse typer sjømat, som torsk, blåskjell og brunmat fra krabbe fra

delar av fjordområdet. Fisk og sjømat som omsettes skal overholde fastsatte grenseverdier.

Konsentrasjonen av miljøgifter i fjorden viser en svak nedadgående trend for de klassiske miljøgiftene, men det er fortsatt et betydelig behov for å redusere tilførslene. Som nevnt i kapittel 3 om tilstand og påvirkninger, er den samlede kjemiske tilstanden i Oslofjorden «dårlig». Klassifiseringen beror på at én eller flere miljøgifter målt i Indre, Midtre eller Ytre Oslofjord overskrider grenseverdiene satt i vannforskriften, samt for enkelte miljøgifter som er definert i miljøkvalitetsstandarder som er spesifikke for Norge. Fra de vurderte miljøgiftene og tungmetallene er det særlig konsentrasjonene av kvikksølv, bromerte flammehemmere og polyklorerte bifenylar som fører til «dårlig» kjemisk tilstand. EU har vedtatt nytt regelverk som bl.a. vil medføre endringer i listen over prioriterte stoffer for overflatevann og grunnvann, med tilhørende grenseverdier, etter vannforskriften.

Miljøgifter er på denne bakgrunn et sentralt område hvor det er behov for styrket innsats og mer målrettede tiltak framover.

Tilførsel av miljøgifter og stoffer med egenskaper som gir tilsvarende grunn til bekymring (prioritetslistestoffer) fra ulike kilder kan reduseres gjennom ytterligere regulatoriske tiltak, og effektene av dette følges opp med miljøgiftovervåking.

Viktige bidrag for å stanse bruk og utslipp er for det første å fortsette miljømyndighetenes arbeid med å forby og på annen måte regulere slike stoffer i de europeiske kjemikalierregelverkene og gjennom globale konvensjoner.

Videre må både Miljødirektoratet og statsforvalterne i fylkene rundt Oslofjorden fortsette sitt arbeid med å revidere

tillatelser til virksomheter for å redusere utslipp til fjorden. Et viktig grep for å begrense utslipp fra industribedrifter er at tillatelsene inneholder krav om at virksomheten er i henhold til den beste tilgjengelige teknologien i tråd med industriutslippsdirektivet (IED) og at det tas hensyn til påvirkning på resipient. Det reviderte industriutslippsdirektivet skal bidra til å redusere forurensning fra flere typer industri og dermed forbedre vannkvaliteten i blant annet Oslofjorden. Norge arbeider for å innlemme direktivet i EØS-avtalen og gjennomføre regelverket i Norge. Gjennom strengere krav til miljøstyring, redusert bruk av farlige kjemikalier og økte investeringer i renere teknologi, vil det reviderte direktivet kunne støtte arbeidet med å forbedre tilstanden i fjorden. Der miljømålene i vannforskriften ikke nås, selv med den beste tilgjengelige teknologien, skal det vurderes enda strengere vilkår enn det industriutslippsdirektivet forutsetter. Det er ikke mulig å tillate ny industrivirksomhet eller nye utslipp som fører til en forringelse eller vanskeliggjør oppnåelsen av miljømål, med mindre det er mulighet for å gjøre unntak fra reglene i vannforskriften. I enkelte tilfeller kan det være nødvendig å gjøre unntak på grunn av nasjonale sikkerhetsinteresser og/eller andre vesentlige samfunnsinteresser tilsier det. Dette forutsetter at vilkårene for unntak er oppfylt. Det er viktig at tiltak foreslått i de regionale vannforvaltningsplanene med tilhørende tiltaksprogrammer gjennomføres, i tillegg til tiltakene i denne Oslofjordplanen. Målrattede tilsynsaksjoner er også et viktig virkemiddel for å sikre at tillatelsene overholdes.

Når det gjelder avløp, vil gjennomføring av revidert avløpsdirektiv med strengere rensekrav være viktig (se kapittel 5.1 om avløp). Utslipp av urensset og mangelfullt rensset avløpsvann fører til utslipp av næringsstoffer og organisk materiale som forårsaker eutrofi, men også spredning av

bakterier, virus, legemidler og miljøgifter. Revidert avløpsdirektiv trådte i kraft i EU 1. januar 2025. Det reviderte direktivet har et utvidet virkeområde slik at flere og mindre tettbebyggelser enn i dag omfattes, og det stilles strengere rensekrav. Det stilles for eksempel krav om at de største anleggene må etablere et nytt rensetrinn for å fjerne blant annet kosmetikk- og legemiddelrester, samt kjemikalier fra industri og hushold. Norge jobber for at regelverket skal innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk regelverk.

Når det gjelder overvann, vil Klima- og miljødepartementets arbeid med nytt kapittel i forurensningsforskriften med krav til tømning, drift og vedlikehold av sandfang være viktig. Aktiv drift av sandfang bidrar blant annet til å redusere utslipp av mikroplast og miljøgifter som kommer fra dekkslitasje og veistøv. Det er også viktig at tiltak for å redusere spredning av forurensende stoffer via overvann i nasjonale vannforvaltningsplaner med tilhørende tiltaksprogrammer gjennomføres, i tillegg til tiltakene i denne Oslofjordplanen.

NIVA har vurdert risikoen for spredning fra forurenset sjøbunn i Indre Oslofjord (Bærumsbassenget/Holtekilen og Lysakerfjorden/Bestumkilen). Anbefalingen fra NIVA er at sjøbunnen bør restituere naturlig. Sjøbunnen bør også overvåkes. Tilsvarende risikovurdering gjenstår for Iddefjorden i Halden kommune. Det pågår også avklaringer av mulig tiltaksbehov i områder rundt Kragerø og Moss.

Oslofjorden har den største konsentrasjonen av fritidsbåter i landet, med om lag 430 000 båter. Rester av bunnstoff fra spyling, pussing og skraping av småbåter slippes i stor grad urensset ut i Oslofjorden. Undersøkelser av utslipp fra flere havner i Oslofjorden påviser høye nivåer av tungmetaller i tillegg til mikroplast. Bunnstoff og vedlikehold på land er

hovedkildene til utslipp. Klima- og miljødepartementet vil på bakgrunn av dette vurdere å innføre en lokal forskrift med mål om å redusere utslipp fra opplagsplasser og fritidsbåter i Oslofjorden. En slik regulering vil kunne redusere helse- og miljøskadelige utslipp av miljøgifter og bidra til å bedre den samlede miljøtilstanden i Oslofjorden.

Forsøpling og plastforurensning

Plastavfall utgjør den største delen av marin forsøpling og brytes svært langsomt ned. Dette utgjør en alvorlig trussel mot miljøet. Det viktigste tiltaket er derfor å hindre nye tilførsler. Nasjonale data fra ryddeaksjoner viser at det er personlige forbrukerprodukter av plast som sigaretter og snus, matemballasje, lokk og korker og fiskeri- og havbruksrelaterte produkter som tau, garn, snører og EPS (isopor) som er de største kildene. Plastpellets finnes også ofte i områdene rundt Oslofjorden, og er særlig problematisk fordi det er krevende å rydde opp når det først har havnet i miljøet.

Når det gjelder mikroplast, indikerer dagens kunnskap at de største kildene til utslipp av mikroplast er dekkslitasje og veistøv, gummigranulat fra kunstgressbaner, slitasje fra plastprodukter som maling og fibre fra syntetiske tekstiler. I tillegg dannes det mikroplast ved at plastavfall på avveie slites ned til stadig mindre biter. Mikroplasten kan bli ført til havet gjennom avløpsvann, overvann, luft, elver og bekker. Resultater fra overvåkningsprogrammet MIKRONOR viser at det er svært høye nivåer av mikroplast i sedimentene i Indre Oslofjord, særlig er mikroplast fra bildekk en stor kilde. Biter av isopor dominerte den flytende mikroplastandelen, og ser ut til å hope seg opp i visse områder.

Regjeringen samarbeider med EU om å utvikle krav til bildekk, tekstiler og

vaskemaskiner. Et viktig formål med reguleringene er å forebygge utslipp av mikroplast, hvor både dekk og tekstiler er store kilder. I tillegg regulerer restriksjoner under REACH tilsatt mikroplast i en rekke produkter og forbud innenfor flere produktgrupper vil tre i kraft i løpet av de neste årene. Siden 2021 har det vært forbudt å bruke visse engangsprodukter av plast med stort forsøpling- og forurensningspotensiale, som for eksempel i take away-beholdere og drikkebegre laget av isopor. Dette direktivet om plastprodukter, som Norge har gjennomført, evalueres innen juli 2027. Norge vil følge dette arbeidet tett og vurdere å fremme aktuelle innspill til nye tiltak mot plastforurensning. En forordning om forebygging av tap av plastpellets for å redusere mikroplastforurensning er også vedtatt i EU, og vil innlemmes i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk rett. Formålet er å forebygge tap av plastpellets i hele verdikjeden og redusere utilsiktede utslipp av mikroplast til miljøet.

Samarbeid i internasjonale fora er også viktig for å begrense tilførslene av plastforurensning til Oslofjorden. I OSPAR-konvensjonen (om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhavet) ble det i 2025 enighet om å forby bruken av utildekket XPS/EPS (isopor) i nye bøyer og pongtonger (med unntak av undersiden av pongtonger). Regjeringen vil gjennomføre denne beslutningen i norsk regelverk innen fristen på tre år. Norge jobber også aktivt for å få på plass en internasjonal avtale for å begrense plastforurensning med tiltak i hele plastens livsløp og for alle kilder.

Plastavfall som allerede har havnet i miljøet utgjør en trussel for dyreliv og kan brytes ned til mikroplast. Disse små plastbitene tas lettere opp i organismer og dyr. Mikroplast kan inneholde miljøgifter, hormonforstyrrende stoffer og andre

kjemikalier som enten er tilsatt plasten eller har festet seg til plasten, og kan bidra til å spre disse. Derfor er opprydding av forsøpling også et viktig forebyggende tiltak mot plastforurensning.

Det er i dag stor frivillig oppryddingsinnsats i Oslofjordområdet. Innsatsen fra blant annet enkeltpersoner, organisasjoner og kommuner spiller en viktig rolle i arbeidet med å bedre miljøtilstanden i fjorden og er avgjørende for å nå målet om en ren Oslofjord. Mellom 2020 og 2025 har det blitt registrert over 4 000 ryddeaksjoner i og rundt Oslofjorden i ryddeportalene Rydde og Rent hav. Det er flere relevante tilskuddsordninger for slik innsats, herunder ordningen for restaureringstiltak i Oslofjorden og fjordens nedbørsfelt.

Tapt fiskeutstyr som allerede er havnet i miljøet utgjør en mer akutt trussel mot dyreliv i Oslofjorden, ved at det driver såkalt spøkelsesfiske – altså at utstyret, som tapte teiner, ruser og garn fortsetter å fange fisk uten at de høstes. Fiskeridirektoratet gjennomfører tokt for å samle inn tapte fiskeredskaper, og opprydding gjennomføres også av andre aktører, blant annet som følge av tilskuddsordningen for restaureringstiltak i Oslofjorden og fjordens nedbørsfelt.

Dumping av båtvrak er et problem i Oslofjorden, og kan bl.a. føre til spredning av mikroplast og miljøgifter. For å hindre at båtvrak dumpes i Oslofjorden, har Regjeringen styrket tilskuddsordningen for mottak og behandling av kasserte fritidsbåter med 8 millioner kroner i statsbudsjettet for 2026. Endringer i ordningens utforming vil utredes, herunder om det er behov for justeringer i øvre vektgrense.

Regjeringen vil i tillegg utrede en obligatorisk registreringsplikt for fritidsbåter. En slik plikt vil kunne gi myndighetene tilgang på informasjon om fartøy og eier, og dermed

styrke muligheten til å håndheve prinsippet om at forurenser betaler. Det vil blant annet gjøre det lettere å spore opp etterlatte båter, som i dag utgjør et forsøplings- og forurensningsproblem i Oslofjorden.

Skipsfunn eldre enn hundre år er statens eiendom, jf. Kulturminneloven § 14. Mange av disse vil potensielt utgjøre en forurensningsfare samtidig som de kan ha stor kulturhistorisk interesse. Håndteringen av disse vrakene må vurderes i hvert tilfelle. Kulturmiljøforvalningen må forvalte skipsfunn som er av kulturhistorisk interesse på en måte som forhindrer at de innebærer miljøfare.

Tiltak:

- Fortsette å ta en aktiv rolle i arbeidet med regulering av prioritetslistestoffer gjennom kjemikalierregelverkene og globale konvensjoner. Ansvar: Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet. Frist: Løpende.
- Fortsette arbeidet med å revidere tillatelser til forurensende industrivirksomhet, med krav om at virksomheten er iht. den beste tilgjengelige teknologien og at det tas hensyn til påvirkning på resipient. Der miljømålene i vannforskriften ikke nås, selv med den beste tilgjengelige teknologien, skal det vurderes enda strengere vilkår. Ansvar: Miljødirektoratet og statsforvalterne. Frist: Løpende.
- Vurdere å innføre nytt kapittel i forurensningsforskriften med krav til etablering, tømning og vedlikehold av sandfang. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: I løpet av 2026.
- Bidra til økt rensing av forurenset overvann gjennom etablering av rutiner for tømning av sandfang for å redusere

utslippene av forurenset overvann til fjorden. Ansvar: Respektive veieiere. Frist: Løpende.

- Gjennomføre målrettede og risikobaserte tilsynsaksjoner for å sikre at tillatelse til forurensende industrivirksomhet overholdes. Ansvar: Miljødirektoratet og statsforvalterne. Frist: Løpende.
- Innlemme og gjennomføre relevant EU/EØS-regelverk i norsk rett, som revidert industriutslippsdirektiv, revidert avløpsdirektiv og forordning om forebygging av tap av plastpellets. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: Løpende.
- Vurdere å innføre ny lokal forskrift om forurensning fra opplagsplasser for fritidsbåter ved Oslofjorden. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. januar 2027.
- Fortsette å ta en aktiv rolle i europeisk og internasjonalt arbeid for å redusere plastforurensning, bl.a. i forhandlingene om en global avtale for å redusere plastforurensning. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: Løpende.
- Gjennomføre OSPAR-beslutning om å forby bruken av utildekket XPS/EPS (isopor) i bøyer og pongtonger. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. januar 2029.
- Utrede behov for endringer av tilskuddsordningen for mottak og behandling av kasserte fritidsbåter. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: Løpende.
- Samle inn tapte fiskeredskaper. Ansvar: Fiskeridirektoratet. Frist: Løpende.
- Igangsette OSPAR-overvåkning av et utvalg av urbane strender i indre

Oslofjorden for å fange opp lokale tilførsler fra byområder. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: Årlig, fra og med 2027.

- Utrede en obligatorisk registreringsplikt for fritidsbåter. Ansvar: Nærings- og fiskeridepartementet. Frist: Sjøfartsdirektoratet hadde første delfrist 8. mai 2026. Nærings- og fiskeridepartementet beslutter i samråd med Klima- og miljødepartementet videre oppfølging.

Kunnskapsinnhenting:

- Videreføre og vurdere å styrke den nasjonale overvåkingen av miljøgifter og plastforurensning. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: Løpende.
- Endelig avklare tiltaksbehov om opprydding i forurenset sjøbunn i Moss, Kragerø og Iddefjorden. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: Innen utgangen av 2027.
- Vurdere behov for kunnskapsinnhenting om forurenset sjøbunn i Tønsberg havneområde for å avklare tiltaksbehov. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: 2030

5.6 Innsatsområde 6: Ivareta sårbare arter og verdifulle naturtyper

Regjeringens mål: Øke alders- og størrelsessammensetning, tetthet og biomasse hos indikatorarter, og øke arts mangfold i bløtbunns- og hardbunnsøkosystemer innen 2030.

Den samlede belastningen på økosystemet i Oslofjorden er betydelig. Tiltak innen øvrige innsatsområder i denne planen er avgjørende for å bedre situasjonen for sårbare arter og verdifulle naturtyper.

Dette gjelder særlig tiltak for å stanse nedbygging av gruntvannsområder, der vi finner naturtyper som ålegressenger, bløtbunnsområder og tareskoger som er viktige for både fisk og sjøfugl. Ålegressenger og tareskoger spiller en viktig rolle som oppvekst- og næringsområde for mange fiskearter. Bløtbunn er en annen naturtype som utgjør viktige beiteområder for fugl og fisk. Bløtbunn forekommer både i grunne og dypere områder med sedimenter, og er spesielt utsatt for bunntråling. Tiltak som reduserer tilførselen av partikler og næringsalter, miljøgifter og forsøpling, samt restaureringstiltak og fisketiltak, vil også bidra til å bedre situasjonen for sårbare arter og verdifulle naturtyper, som ålegressenger, bløtbunnsområder og tareskoger. Det vises til egne kapitler for tiltak innen disse innsatsområdene.

Det er også behov for å videreføre gjeldende kartlegging, registrering og overvåking av marine naturtyper og arter, herunder også fremmede arter, og vurdere behovet for styrket innsats.

De tre store nullfiskeområdene og redskapsbegrensningene for både fritidsfiskere og yrkesfiskere som regjeringen besluttet sommeren 2025 har nå tredd i kraft. Tiltakene er nærmere beskrevet i kapittel 2 om gjennomførte tiltak.

Det er forventet at nullfiskeområdene over tid vil ha god effekt og bidra til å styrke fiskebestandene og økosystemet i Oslofjorden. Dette baseres på global forskning som viser at områder som er strengt beskyttet mot fiske gir store positive effekter. Blant annet er det påvist økning i tetthet, individstørrelse og biomasse av en rekke fiskebestander og andre arter. Effektene er raskest og tydeligst på arter som blir direkte påvirket av fiskeriene, men det er også påvist en generell økning i arts mangfold. Andre

påviste effekter inkluderer gjenoppbygging av viktige økosystemfunksjoner og styrking av naturens egen motstandsdyktighet. Selv om naturens selvreparerende evne er stor, kan det ta lang tid før økosystemene gjenoppbygges og effektene blir synlige, og hastigheten vil trolig i stor grad påvirkes av effekten av andre miljøtiltak i fjorden. Fiskeritiltakene kan også bidra til å styrke det høstbare overskuddet i fjorden.

Viktige suksesskriterier for positiv respons på fiskeforbud inkluderer håndhevelse, lang varighet, stor størrelse og isolasjon fra områder med stort fiskepress. Det er viktig at iverksatte tiltak i nullfiskeområdene følges opp gjennom forundersøkelser og følgeforskning, som grunnlag for å vurdere tiltakenes effekt, og avdekke eventuelt behov for justering av tiltakene.

De nye fiskeritiltakene må også følges opp med god informasjon om de nye reglene, rettet mot relevante befolkningsgrupper. Det er også avgjørende med økt oppsyn og kontroll, herunder gjennom en samordnet innsats fra Fiskeridirektoratet, Kystvakten, Statens naturoppsyn og politiet. Slik samordning har vist seg å være både effektivt og ressursbesparende sammenlignet med å drive oppsyn og kontroll hver for seg. I forliket om revidert nasjonalbudsjett for 2026 er Fiskeridirektoratet styrket med 5 millioner kroner for oppfølging av forbud mot fiske i nullfiskeområdene.

I forbindelse med innføringen av de nye fiskeritiltakene, besluttet regjeringen å utrede om det skal innføres en egen kvote for brisling i Oslofjorden, og om det bør bli innført en vektbegrensning på trålredskaper. Utredningene er inkludert som tiltak i denne planen.

Det er også relevante tiltak som i større grad retter seg direkte mot enkeltarter og spesifikke naturtyper.

Det har vært gode erfaringer med å etablere fredningsområder for hummer. Det har vist seg at både hummer og andre marine arter har økt i antall i disse områdene. Imidlertid mangler slike fredningsområder fortsatt i kommunene Bamble, Porsgrunn, Skien, Halden, Råde og Sarpsborg kommuner.

Bestanden av mellomskarv og sel har vokst i Oslofjorden og nærliggende områder. I Skagerrak har antallet mellomskarv økt betydelig, med rundt 4 400 hekkede par i 2025, og det er bekymringer rundt artenes mulige påvirkning på allerede svekkede fiskebestander i Skagerrak. Det er behov for mer kunnskap om sel og mellomskarvs økologiske rolle og påvirkning på fiskebestandene.

Europeisk ål er i sterk tilbakegang og regnes som den mest truede fiskearten som vandrer opp i norske vassdrag. Ålen er klassifisert som sterkt truet (EN) på Norsk rødliste og kritisk truet (CR) av International Union for Conservation of Nature (IUCN), og har vært totalfredet i Norge siden 2010. Mange av vassdragene rundt Oslofjorden har historisk vært viktige leve- og oppvekstområder for ål i Norge. Det er behov for mer kunnskap om ålevandring i vassdrag som drenerer til Oslofjorden og mulig reetablering, bl.a. gjennom tiltak for å sikre ålens frie vandring. Det samme gjelder den mindre kjente anadrome arten havniøye, som er klassifisert som nær truet på Norsk rødliste, og som det har vært lite fokus på innen forskning og forvaltning.

Når det gjelder truede arter og naturtyper, har en direktoratsgruppe, ledet av Miljødirektoratet, vurdert de mest treffsikre virkemidlene for å ta vare på et utvalg av truede ansvarsarter og naturtyper. Dette har resultert i en oppfølgingsplan for truet natur der blant annet Ålegraseng og Sørlig sukkertareskog er med. Oppfølgingsplanen er et tverrsektorielt samarbeid mellom åtte departementer for å

bedre statusen til sterkt truet norsk natur. Hovedmålet er å ivareta og bedre rødlistestatusen for en rekke sterkt og kritisk truede arter og naturtyper frem mot 2035. Basert på kostnader, verdivurderinger og sannsynlig måloppnåelse, er 23 arter og 16 naturtyper prioritert for oppfølging, hvor flere av naturtypene er viktige områder for mange truede arter. Som del av arbeidet er det utpekt flere utvalgte naturtyper

og prioriterte arter. I Naturmeldingen (Meld. St. 35 (2023 –2024)) er det slått fast at regjeringen vil gjennomføre oppfølgingsplanen for truet natur.

Fremmede arter anses som en av de største truslene mot biologisk mangfold, og tiltak for å hindre etablering og spredning av fremmede arter er viktig for å beskytte stedeegne arter. Som ledd i dette arbeidet har Sjøfartsdirektoratet, på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet, gjennomført høring av nye krav for begroing på skrog for å hindre at fremmede arter etablerer seg i norske farvann. Klima- og miljødepartementet vil følge opp arbeidet. I tillegg finnes det handlingsplaner rettet mot enkeltarter som stillehavsøsters, en generell tiltaksplan for *Bekjempelse av fremmede skadelige organismer (2020–2025)*, samt regionale planer slik som *Handlingsplan mot fremmede skadelige arter i Oslo og Viken*. I sistnevnte trekkes spesielt stillehavsøsters frem som en marin art som bør bekjempes, og det listes i tillegg opp prioriterte områder for kartlegging, bekjempelse og overvåking.

Det er også flere ordninger for støtte til frivillig innsats mot fremmede arter, der frivillige til nå har gjort en stor innsats, særlig i arbeidet med å fjerne stillehavsøsters.

Det er et stort behov for styrket innsats mot fremmede marine arter. Det slår tiltaksplanen for *Bekjempelse av fremmede skadelige organismer* fast. Blant annet må kunnskapsgrunnlaget bedres for å kunne prioritere tiltak. Kunnskapen om innførsels-

og spredningsveier har blitt bedre, og det er blant annet gjennomført en analyse av frekvensen og opprinnelsen av fremmede arter for fartøyaneløp i norske havner i 2020-2021. Det er likevel fortsatt behov for økt overvåking og kunnskap om fremmede marine arter. Tiltaksplanen for *Bekjempelse av fremmede skadelige organismer* skal revideres i løpet av 2026 og følger et eget løp.

Det er fortsatt viktig å ta ut mink. Dette har vist seg å ha god effekt, og arbeidet etter handlingsplanen mot mink må videreføres og styrkes.

Regjeringen la i januar 2025 frem en handlingsplan for sjøfugl, som følges opp i eget løp. Handlingsplanen har som mål at de negative påvirkningene på sjøfugl er redusert innen 2035. Gjennom planen fastsettes det nærmere mål, og det fremmes tiltak innenfor fire strategiske områder som skal bidra til å redusere den negative påvirkningen på sjøfugl. Et viktig tiltak fra handlingsplanen er opprettelsen av en ekspertgruppe med sjøfuglekspert, havforskere og klimaforskere for å videreutvikle arbeidet med sjøfugl og marine økosystemer og hvordan klimaendringene vil påvirke næringsstilgang og levedyktighet for norske sjøfuglbestander. Ekspertgruppen skal bidra til et styrket grunnlag for å forbedre tilstanden i sjøfuglbestander.

I den forrige Oslofjordplanen ble det foreslått å gjennomgå ferdselsreguleringer i sjøfuglreservater fordi bl.a. artssammensetningen og hekketidene kan ha endret seg over tid siden etableringen av reservatene. Dette tiltaket fremmes også i den nye handlingsplanen for sjøfugl.

Forslag til endringer i til sammen 190 verneforskrifter har vært på høring i regi av Statsforvalteren i Oslo og Viken, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, og Statsforvalteren i Agder. Miljødirektoratet har gjennomgått tilrådingene fra de ulike

statsforvalterne og sendt en samlet tilråding til Klima- og miljødepartementet, som vil vurdere gjennomføring av endringer i de aktuelle verneforskriftene.

Det er videre en forutsetning at forvaltningen av alle verneområder skjer i samsvar med naturmangfoldloven, verneforskriftene og handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene slik at verneverdiene ivaretas i samsvar med verneformålet.

Det er viktig at kommunene unngår inngrep og tiltak på verdifulle bløtbunnsområder, inklusive ålegrasenger, og sikrer viktige naturforekomster i kommunal arealplanlegging.

Det pågår også en rekke store infrastrukturtiltak rundt Oslofjorden som generer store mengder masser. I enkelte tilfeller deponeres disse i fjorden. Massene kan både være en ressurs, og et avfallsproblem.

I tilfeller hvor byggeprosjekter eller andre tiltak fører til forringelse av naturverdier, kan økologisk kompensasjon bidra til å begrense netto tap av natur. Økologisk kompensasjon innebærer at den ansvarlige for en naturødeleggende utbygging kompenserer for den uunngåelige ødeleggelsen ved å restaurere tilsvarende natur i et område der naturen allerede er forringet. Kjernen i økologisk kompensasjon er at økologiske funksjoner og arter som går tapt, erstattes ved kompenserende tiltak. I henhold til tiltakshierarkiet er det imidlertid svært viktig at slik kompensasjon kun benyttes som en siste utvei for å avbøte på uunngåelig skade etter at tiltak er utført for å unngå og minimere skade på stedet. I Norge har krav om økologisk kompensasjon blitt stilt i enkeltsaker, men det er potensiale for å vurdere krav om kompensasjon mer systematisk.

Klimaendringer gjør at effekten av øvrige menneskelige aktiviteter forsterkes. Økt vanntemperatur, formørking av vann som følger av endret nedbørsmønster og økt avrenning fra land, vil trolig føre til endret sammensetningen av ulike arter. Disse endringene kan bidra til ytterligere ubalanse i fjorden. En del av tiltakene i planen vil kunne bidra til et mer robust økosystem, som er bedre rustet til å takle kommende klimaendringer. Klimaendringene vil også ha betydning på hvilke effekter vi kan forvente å se av arbeidet, og har også betydning for effekten av gjennomførte tiltak, blant annet innen jordbruket.

Klimaendringer påvirker allerede marine økosystemer i Norge, og det er forventet at det vil få stadig større betydning i tiårene som kommer. Det er behov for å vurdere ulike klimascenarier, og hvordan det vil kunne påvirke Oslofjorden på kort (10 år fram i tid), mellomlang (2050) og lang (2100) sikt under middels og høyt utslippsscenario, såkalte klimaframskrivninger.

I Havforvaltningsplanene (Meld. St. 21 2023–2024)) er det slått fast at regjeringen vil vurdere om flere nivåer av biologisk mangfold bør inkluderes som kvalitetselement for kystvann etter vannforskriften. Miljødirektoratet fikk på denne bakgrunn i 2025 i oppdrag å vurdere om flere nivåer av biologisk mangfold bør inkluderes som kvalitetselement for kystvann etter vannforskriften.

Tiltak:

- Utarbeide god informasjon til fiskere om de nye fiskereglene. Ansvar: Fiskeridirektoratet og Miljødirektoratet. Frist: 1. januar 2027.
- Sikre effektiv og koordinert oppsyn og kontroll med de nye fiskereglene, og vurdere behovet for styrking. Ansvar: Fiskeridirektoratet, Kystvakten, Statens naturoppsyn og politiet. Frist: Løpende.
- Utrede om det skal innføres en egen kvote for brisling i Oslofjorden og om det bør bli innført en vektbegrensning på trålræskaper. Ansvar: Fiskeridirektoratet. Frist: 1. juli 2027. Nærings- og fiskeridepartementet beslutter i samråd med Klima- og miljødepartementet videre oppfølging.
- Etablere minst ett hummerfredningsområde i hver kommune. Ansvar: Fiskeridirektoratet i samarbeid særlig med Bamble, Porsgrunn, Skien, Halden, Råde og Sarpsborg kommuner. Frist: 1. januar 2028.
- Unngå etablering av kunstige sandstrender og andre inngrep på verdifulle bløtbunnsområder, inklusive ålegrasenger, og sikre viktige naturforekomster i kommunal arealplanlegging. Ansvar: Kommunene. Frist: Løpende.
- Utarbeide en plan for håndtering av masser fra infrastrukturtiltak. Ansvar: Samferdselsdepartementet. Frist: 1. januar 2028.
- Avklare videre arbeid med å innføre ev. krav for å hindre introduksjon av fremmede arter ved begroing av skip. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 31. desember 2026.
- Videreføre og vurdere å styrke arbeidet med fjerning av fremmede arter som stillehavsøsters og mink i henhold til gjeldende handlingsplaner. Ansvar: Statsforvalteren og Miljødirektoratet ved Statens naturoppsyn. Frist: Årlig.
- Gjennomføre endringer i verneforskriftene for sjøfuglreservater. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 31. desember 2026.

- Vurdere krav om økologisk kompensasjon, herunder i tillatelser, ved inngrep som forringer naturverdier i fjorden og fjordens nedbørsfelt. Ansvar: Ansvarlig myndighet. Frist: Løpende.
- Vurdere om flere nivåer av biologisk mangfold bør inkluderes som kvalitetselement for kystvann etter vannforskriften. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. januar 2028.

Kunnskapsinnhenting:

- Følge opp de innførte fiskeritiltakene gjennom forundersøkelser og følgeforskning, som grunnlag for å vurdere tiltakenes effekt. Ansvar: Miljødirektoratet og Fiskeridirektoratet. Frist: Løpende.
- Videreføre og vurdere å styrke gjeldende kartlegging, registrering og overvåking av marine naturtyper og arter, herunder også fremmede arter, og vurdere behovet for styrket innsats. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: Løpende.
- Innhente mer kunnskap om sel og mellomskarvens økologiske rolle og påvirkning på fiskebestandene i Oslofjorden. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: 1. juli 2027.
- Gjennomføre en systematisk kartlegging og mulighetsstudie med mål om å reetablere vandring for ål og havniøye i vassdrag som drenerer til Oslofjorden. Ansvar: Miljødirektoratet, i samråd med berørte direktorater. Frist: 1. juli 2028.
- Innhente kunnskap om betydningen av klimaendringers betydning på tilstanden i Oslofjorden, inkludert klimaframskrivninger. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: 1. januar 2028.

5.7 Innsatsområde 7: Fremme et aktivt friluftsliv

Regjeringens mål: Mer areal i 100-meters beltet langs Oslofjorden som i dag er privatisert eller utilgjengelig for allmennheten blir tilgjengelig for allmennhetens friluftsliv innen 2030.

Oslofjorden er Norges klart mest brukte strand- og sjøområde til friluftsliv. Det medfører et stort press på strandsonen og fjorden til friluftsliv, samtidig som store deler av strandsonen er bygget ned og privatisert av hus, hytter og næringseiendom. Det skjer fortsatt en gradvis nedbygging og privatisering av strandsonen, i tillegg til at tilgangen til strandsonen flere steder er innskrenket på grunn av ulike stengsler og hindringer, som kan være både lovlige og ulovlige. Dette medfører samlet en betydelig begrensning i allemannsretten.

Interessen for fortsatt bygging i strandsonen er betydelig, ikke minst når det gjelder hyttebygging og ulike bygningsmessige tiltak som brygger i tilknytning til eksisterende bebyggelse.

Selv om det siden 1965 har vært et generelt byggeforbud i 100-meters beltet langs sjøen, har svært mye av strandsonen blitt bygget ned. I dag er det kun 40% av strandsonen som er tilgjengelig for folk flest i Ytre Oslofjord, og kun 30% i Indre fjord. Befolkningens mulighet til å utøve allemannsretten er dermed over tid blitt betydelig redusert i strandsonen langs Oslofjorden.

Et svært viktig tiltak for friluftsliv langs Oslofjorden er regjeringens mål om å stanse den videre nedbyggingen av strandsonen som ytterligere reduserer eller hindrer allemannsretten. Kapittel 5.3 inneholder en

nærmere situasjonsbeskrivelse av nedbyggingen av 100-metersbeltet langs sjøen og tiltak for å redusere ytterligere nedbygging, og på den måten unngå at muligheten til å utøve allemannsretten langs Oslofjorden blir ytterligere redusert.

Regjeringen har som mål at mer areal i 100-meters beltet langs Oslofjorden som i dag er privatisert eller utilgjengelig for allmennheten blir tilgjengelig for allmennhetens friluftsliv innen 2030.

For å nå dette målet er det avgjørende at tidligere bebygget og/eller privatisert areal langs Oslofjorden åpnes opp for allmennhetens friluftsliv. Dette kan skje gjennom oppkjøp av privat og bebygd areal, blant annet gjennom ordningen statlig sikring av friluftslivsområder, transformasjon av grå arealer, fjerning av ulovlige stengsler eller annen tilgjengeliggjøring for allmennheten av privatisert areal.

Et viktig tiltak er å fjerne ulovlige hindringer og stengsler til og i strandsonen. Fjerning av slike stengsler kan åpne betydelige arealer for friluftsliv langs strandsonen. Det er en problemstilling at hus- og hytteeiere utvider plenareal, setter opp gjerder, skilt og hagemøbler med mer i utmark, som begrenser allmennhetens lovlige ferdsel og hindrer tilgangen til strandsonen. Selv om dette hver for seg er små tiltak, utgjør de samlet en betydelig innskrenkning av allemannsretten og muligheten til å utøve friluftsliv langs Oslofjorden.

Den statlige ordningen der kommunene langs Oslofjorden får juridisk bistand til arbeidet med å fjerne ulovlige hindringer og stengsler i strandsonen, opprettet i 2022, har bidratt til å åpne areal langs Oslofjorden for allmennheten en rekke steder, slik at befolkningen i større grad kan bruke allemannsretten i strandsonen. Ordningen gir også juridisk bistand til å avklare hva som er innmark og utmark i strandsonen.

Ordningen er videre brukt i arbeidet med å etablere kyststier, som ofte medfører juridiske utfordringer og uklarheter knyttet til en rekke eiendommer. Midler fra ordningen brukes også til kompetanseheving i kommunene knyttet til forvaltning av strandsonen.

Foruten kommunenes egne virkemidler, kan det for å skape nye områder for friluftsliv langs Oslofjorden, kjøpes opp areal som i dag er privatisert, for eksempel i form av næringseiendom eller bolig- eller hyttebebyggelse. Oppkjøp av områder i strandsonen med statlige midler kan være aktuelt. Ordningen statlig sikring av friluftslivsområder kan gi økonomisk støtte til kommunene og interkommunale friluftsråd til slike oppkjøp. Områder i Oslofjorden er prioritert i ordningen. Ordningen har bidratt til at en rekke attraktive strandeieendommer langs Oslofjorden har blitt varig sikret for allmennheten opp gjennom årene. De senere år ble blant annet den tidligere forsvarseiendommen Djupeklo i Fredrikstad, på hele 400 dekar, sikret i 2024. Helgerød, et område på 13 dekar ved Verdens Ende i Færder kommune, ble sikret i 2022, og sikringen av den 430 mål store tidligere forsvarseiendommen på Mågerø i Færder kommune ble gjennomført i 2023.

Det finnes også eksempler på kommuner som med egne midler har kjøpt privat grunn. For eksempel kjøpte Oslo kommune høsten 2025 en attraktiv strandeieendom på Nordstrand, for å gi befolkningen bedre tilgang til Oslofjorden. Oslo kommune har flere ganger kjøpt eiendom der de selger boliger videre, men beholder de sjønære arealene for å sikre strandsonen for byens befolkning. I tillegg har private initiativ, som Sparebankstiftelsen, bidratt til oppkjøp av eiendommer langs fjorden.

Mange av de statlig sikrede friluftslivsområdene har høye friluftslivskvaliteter og opplevelsesverdier

uten nærmere tilrettelegging, men en del steder er det behov for noe tilrettelegging for å realisere områdenes potensial for friluftsliv, og for å redusere forsøpling og slitasje. Det er en statlig ordning som gir midler til tilrettelegging av statlig sikrede friluftslivsområder, som ikke minst brukes på områdene i Oslofjorden. I tillegg gis det tilskudd til Skjærgårdstjenesten i Oslofjorden, som ble styrket i budsjettet for 2026.

Den nasjonale bevaringsstrategien for kystens kulturmiljø er et verktøy for prioritering og tverrsektorielt arbeid med forvaltning av kulturmiljø. Ferie og fritid langs kysten er et av deltemaene i strategien. Oslofjorden har en lang og mangfoldig kulturhistorie, og gjennom å ta vare på kulturmiljø som vitner om denne bruken, vil det bidra til å opprettholde og styrke attraktiviteten til viktige friluftslivsområder.

Besøksforvaltning er en viktig og nyttig metode i forvaltningen av mye brukte friluftslivsområder. Metoden bidrar til en langsiktig og helhetlig planlegging, der bruken av et område styres, slik at både natur- og kulturverdier, allemannsretten, opplevelsen og sikkerheten blir ivaretatt. Mange av strandområdene langs Oslofjorden har svært stor bruk, og denne metodikken vil være egnet flere steder for å løse utfordringer knyttet til stort besøk, eller eventuelt for å unngå at utfordringer oppstår senere. Miljødirektoratet vil derfor forsterke arbeidet med informasjon og veiledning om besøksforvaltning som verktøy overfor kommuner og interkommunale friluftsråd langs Oslofjorden. Det vil også bli vurdert andre virkemidler for å bidra til at kommuner og interkommunale friluftsråd utarbeider besøksstrategier.

I 2022 ble det etablert et kystsonenettverk, som består av kommunene, fylkeskommunene og statsforvalterne langs

Oslofjorden, i tillegg til blant annet Oslofjordens Friluftsråd og Miljødirektoratet. Formålet med nettverket er å bidra til kompetansebygging og erfaringsutveksling om strandsoneforvaltning langs Oslofjorden, med vekt på å bedre allmennhetens tilgang til strandsonen langs Oslofjorden. Nettverket ble de første årene driftet av Buskerud fylkeskommune, men driftes nå av Akershus fylkeskommune.

Driften av nettverket finansieres over Klima- og miljødepartementets budsjett. Kystsonenettverket bidrar til økt kompetanse om strandsoneforvaltning, både blant politikere og ansatte. Kommunenes tilbakemelding er at nettverket er svært nyttig for deres arbeid med strandsonen.

Det er viktig at alle kan få tilgang til fjorden, uavhengig av om de disponerer bil eller ikke. Det er i tillegg et mål å redusere bilbruken frem til utfartsområdene langs fjorden. Kommunene oppfordres dermed til å vurdere om det er behov for økt kollektivtilbud frem til badeplasser og utfartsområder langs Oslofjorden. Dette kan være både flere avganger, nye eller utvidede ruter eller nye holdeplasser. I tillegg kan det vurderes om tilgjengeligheten til øyene i fjorden bør bedres.

Partikler fra isopor er en kilde til mikroplast i Oslofjorden. Dette kommer i hovedsak fra flytebrygger, pontonger og badeplåter, samt bøyer. Klima- og miljødepartementet vil derfor vurdere tiltak for å erstatte badeplåter, bøyer og eventuelt flytebrygger i statlig sikrede friluftslivsområder, og eventuelt andre offentlige friluftslivsområder som driftes av Skjærgårdstjenesten, som inneholder isopor, med naturvennlige materialer.

Det er viktig med både god kunnskap om friluftslivsområdene og om utviklingen av tilgjengelig areal for allmennhetens friluftsliv. Da det langs Oslofjorden er mange

friluftslivsområder med svært stor bruk, vil flere kommuner langs Oslofjorden være egnet for å utvikle og prøve ut en pilot for friluftslivsregnskap (arealregnskap for friluftsliv). Et friluftslivsregnskap vil være et verktøy for å følge utviklingen i arealbruk over tid, både knyttet til tap av viktige friluftslivsområder og utvikling av nye. Klima- og miljødepartementet vil ta initiativ til en slik pilot.

Tiltak:

- Videreføre Kystsonenettverket for Oslofjorden. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: Løpende.
- Gjøre areal i strandsonen langs Oslofjorden som i dag er privatisert tilgjengelig for allmennhetens friluftsliv, f.eks. gjennom oppkjøp av privat eiendom og fjerning av ulovlige stengsler i strandsonen. Ansvar: Klima- og miljødepartementet og alle kystkommunene. Frist: Løpende.
- Vurdere om det er behov for bedret kollektivtilbud frem til badeplasser og utfartsområder langs Oslofjorden, samt til øyene. Ansvar: Alle kystkommunene og fylkeskommunene. Frist: Løpende.
- Utarbeide og videreføre kulturmiljøplaner, blant annet for å fremme et attraktivt friluftsliv. Ansvar: Kommunene. Frist: Løpende.
- Styrke arbeidet med å motivere kommuner og interkommunale friluftsråd til å bruke besøksforvaltning som metode for å ivareta tilgjengelighet og attraktivitet til mye brukte friluftslivsområder, samtidig som naturverdier ivaretas. Ansvar: Miljødirektoratet og fylkeskommunene. Frist: Årlig.
- Vurdere tiltak for å erstatte badeplåter, bøyer, pontonger og eventuelt

flytebrygger i statlig sikrede friluftslivsområder, og eventuelt andre offentlige friluftslivsområder som driftes av Skjærgårdstjenesten, som inneholder isopor, med naturvennlige materialer. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. januar 2029.

Kunnskapsinnhenting:

- Utvikle og prøve ut en pilot for arealbasert friluftslivsregnskap (i en eller flere kommuner langs Oslofjorden). Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: 1. januar 2029.

5.8 Organisering av arbeidet

Dagens organisering av Oslofjordarbeidet er nærmere beskrevet i kapittel 1.

Regjeringen vil gjøre en rekke nye organisatoriske grep for å sikre en god oppfølging av denne planen. Dette på bakgrunn av innspill fra blant annet Miljødirektoratet og også NIVA ifm. deres samfunnsvitenskapelige forskning på Oslofjordarbeidet.

De nye organisatoriske grepene utgjør regjeringens oppfølging av anmodningsvedtak nr. 905, 8. juni 2026, der *«Stortinget ber regjeringen i den kommende reviderte Oslofjordplanen vurdere om det bør opprettes et prosjekt for å styrke koordinering blant alle aktører i arbeidet, med formål om å gjenopprette en god økologisk tilstand i Oslofjorden.»*

Det vil for det første opprettes en referansegruppe, for bedre involvering av frivillige organisasjoner, næringsliv, innovasjon og forskning. Gruppen vil årlig få anledning til å komme med innspill til arbeidet for fjorden og også orientere om sitt arbeid til Klima- og miljødepartementet.

For å sikre økt tiltaksgjennomføring, vil det videre opprettes en gruppe for ansvarlige myndigheter, herunder direktorater, statsforvalterne, representanter fra kommunene og andre sentrale ansvarlige myndigheter. Gruppen vil ledes av Miljødirektoratet/Sekretariatet for Oslofjordrådet, som med dette vil få en tydeligere pådriverrolle overfor ansvarlige myndigheter. Gruppen skal møtes minst to ganger i året. Sekretariatets mandat vil på denne bakgrunn oppdateres, for å tydeliggjøre og utvide mandatet i tråd med gjeldende og nye oppgaver.

For direktorater og underliggende etater skal ansvarlig departement årlig gi føringer i form av oppdrag, instruks eller liknende om å følge opp tiltakene i planen. Dette for å sikre at tiltakene prioriteres og blir gjennomført. At dette inkluderes som et tiltak i denne planen, gjør også at det at slike styringssignaler faktisk blir gitt kan følges opp gjennom den årlige rapporteringen på gjennomføring av tiltak.

Oslofjordrådet videreføres, men vil nå bli utvidet med en representant fra en kommune i Telemark, og en ytterligere representant fra en kommune i Innlandet. Det vil også vurderes om sammensetningen av kommuner i rådet for øvrig bør endres i kommende planperiode. Det stilles også klare forventninger til at rådsmedlemmene utveksler informasjon om Oslofjordarbeidet i egen region etter rådsmøtene. Økokrim får plass i Oslofjordrådet som observatør, for å ivareta miljøkriminalitetaspektet under Oslofjordplanen.

Rapportering for gjennomføring av tiltak til sekretariatet vil også videreføres, men rapporteringstidspunkt vil endres til slutten av året for bedre samgang med blant annet kommunenes budsjettprosesser. Det er også flere som har pekt på overlappende rapportering under Oslofjordplanen, KOSTRA og vannforvaltningsplanene, noe som så langt som mulig bør unngås.

Grep for å styrke kommunikasjonen om Oslofjordarbeidet vil også vurderes, blant annet har behov for en egen nettside for arbeidet blitt foreslått. Den samfunnsvitenskapelige følgeforskningen om Oslofjordarbeidet bør også videreføres.

Miljøkriminalitet er en selvstendig og økende trussel mot miljøet i Oslofjorden. Økokrim utga høsten 2025 en egen trusselvurdering på fagområdet, som peker på at også summen av mange tilsynelatende små lovbrudd kan utgjøre alvorlig skade på natur og miljø. Trusselvurderingen understreker videre at en betydelig andel av miljøkriminaliteten er økonomisk motivert – enten ved direkte profitt eller ved kostnadsbesparelser som følge av unngåtte utgifter til lovpålagte tiltak. Eksempler på miljøkriminalitet i Oslofjorden er ulovlig forurensning, dumping av avfall, forsøpling til sjøs, senking av båter, ulovlig bygging i strandsonen, ulovlig anleggelse av sandstrender, ulovlig fiske, ferdsel i verneområder og spredning av fremmede arter.

I 2025 ble det anmeldt 80 miljøkriminalitetssaker knyttet til Oslofjorden, hvorav 50 gjaldt overtredelse av fiskerilovgivningen. Økokrim antar at mørketallene er betydelige.

De siste årene er det innført en rekke nye forbud i og langs fjorden. Det er avgjørende at disse reglene håndheves effektivt, og at alvorlige overtredelser etterforskes og irettesføres. Manglende håndhevelse svekker tilliten til regelverket og undergraver virkningen av øvrige tiltak i planen.

En rekke offentlige etater har ansvar for kontroll og håndheving av regelverket i og langs Oslofjorden. For at innsatsen skal være effektiv, er det nødvendig med en styrket og mer systematisk samhandling mellom disse etatene og påtalemyndigheten. Koordineringsansvaret mellom etatene må tydeliggjøres. Økokrim bør ha en sentral

faglig rolle i oppfølgingen av miljøkriminaliteten i området, herunder ved bistand til etterretning, informasjonsdeling, kriminalitetsforebyggende tiltak, kompetanseoverføring og koordinert straffesaksbehandling.

Det er behov for å tilføre dedikerte ressurser til dette arbeidet. Klima- og miljødepartementet vil i samråd med Justis- og beredskapsdepartementet vurdere hvordan innsatsen mot miljøkriminalitet i Oslofjorden best kan organiseres, herunder om det bør etableres en forpliktende samvirkemodell ledet av Økokrim, med Oslofjorden som felles geografisk innsatsområde.

Tiltak:

- Opprette en referansegruppe for Oslofjordarbeidet, med representanter fra utvalgte frivillige organisasjoner, næringsliv, innovasjon og forskning. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: 1. januar 2027.
- Opprette en gruppe med sentrale ansvarlige myndigheter, ledet av Miljødirektoratet/Sekretariatet for Oslofjordrådet, for å sikre gjennomføring av planens tiltak. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: 1. januar 2027.
- Vurdere sammensetningen av kommuner i rådet i neste planperiode. Ansvar: Klima- og miljødepartementet i samråd med Osloregionen IPR. Frist: til første ordinære møte i Oslofjordrådet i 2027.
- Utvide Oslofjordrådet med en representant fra en kommune i Telemark, og en ytterligere representant fra en kommune i Innlandet. Ansvar: Klima- og miljødepartementet. Frist: til første ordinære møte i Oslofjordrådet i 2027.

- Utveksle informasjon om Oslofjordarbeidet i egen region etter rådsmøtene. Ansvar: Rådsmedlemmene. Frist: Etter hvert rådsmøte.
- Årlig gi føringer i form av oppdrag, instruks eller liknende til direktorater og underliggende etater om å følge opp tiltakene i denne planen. Ansvar: Departementene. Frist: Hvert år, ifm. de årlige tildelingsbrevene.
- Styrke kommunikasjon om Oslofjordarbeidet. Ansvar: Miljødirektoratet/Sekretariatet for Oslofjordrådet og besøksentre rundt Oslofjorden. Frist: Løpende.
- Videreføre den samfunnsvitenskapelige følgeforskningen om Oslofjordarbeidet. Ansvar: Miljødirektoratet. Frist: Løpende.
- Endre rapporteringstidspunkt til slutten av året og unngå overlappende rapportering. Ansvar: Miljødirektoratet/Sekretariatet for Oslofjordrådet. Frist: Fra og med 2027.
- Vurdere å etablere et forpliktende samarbeidsformat og samvirke mellom politiet, påtalemyndigheten og relevante forvaltningsorganer for å avdekke, forebygge og bekjempe miljøkriminalitet i Oslofjorden. Ansvar: Klima- og miljødepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet. Frist: 15. september 2027.

6. Økonomiske og administrative konsekvenser

Alle kostnader for det offentlige som følger av tiltak i denne planen, inkludert kunnskapsinnhentingstiltak, dekkes innenfor berørte departementers gjeldende budsjettammer. Gjennomføring

av tiltakene vil være avhengig av prioriteringene i de årlige budsjettene.

Før det tas stilling til gjennomføring av nye tiltak, skal konsekvensene utredes på vanlig måte iht. Utredningsinstruksen.

Administrative konsekvenser

Gjennomføring av tiltakene i planen kan medføre administrative konsekvenser for de som er ansvarlige for gjennomføring. De administrative konsekvensene vil primært være knyttet til utnytting og eventuelt omprioritering av eksisterende personalressurser i de ulike virksomhetene. Det antas at det i liten grad vil være behov for økte personalressurser utover dagens rammer. Eventuelle kostnader knyttet til administrative konsekvenser dekkes innenfor de til enhver tid gjeldende budsjетtrammer.

Tiltakene i planen er ikke juridisk bindende. Ingen av tiltakene som oppfordrer kommuner/fylkeskommuner, private aktører eller andre organisasjoner til å gjennomføre tiltak, er pålegg fra statens side. Kommuner/ fylkeskommuner, private aktører og andre organisasjoner kan søke om tilskudd for statlig medfinansiering. Utover tiltak statlige myndigheter selv er ansvarlige for å gjennomføre er tiltakene hovedsakelig oppfordringer til aktørene om bruk av virkemidler aktørene rår over selv.

Økonomiske konsekvenser

Kostnader

Gjennomføring av flere av tiltakene i denne planen kan føre til økte kostnader. Før det tas stilling til gjennomføring av nye tiltak, skal konsekvensene utredes på vanlig måte iht. Utredningsinstruksen.

Nytten for samfunnet

Nytten for samfunnet ved å gjennomføre de ulike tiltakene i planen er knyttet til både bruks- og ikke bruksverdier i naturen. Opprettholdelse av både bruks- og ikke bruksverdier vil bidra til å nå nasjonale miljømål knyttet til forurensning, naturmangfold og friluftsliv. Flere av tiltakene vil også bidra til å oppfylle forpliktelsene i EØS-avtalen, herunder om å etterleve kravene i Avløpsdirektivet og Vanddirektivet. Tiltakene kan ha stor nytte for miljøutviklingen i Oslofjorden. De kan blant annet bidra til et mer robust økosystem som er bedre rustet til å takle framtidens klimaendringer. Samtidig bidrar tiltakene til å ivareta eller gjenopprette økosystemtjenester som er viktige for samfunnet.

Det vil trolig være høyere kostnader forbundet med ikke å gjennomføre- eller utsette tiltakene, da det ofte er dyrere å gjenopprette tapte naturverdier og friluftsområder, enn å ta vare eksisterende verdier. Gjennomføring av tiltakene i denne tiltaksplanen kan dermed bidra til å redusere fremtidige kostnader. Denne tiltaksplanen vektlegger også bedre samordning på tvers av sektorer og ulike aktører, noe som kan forventes å føre til effektiviseringsgevinster.

Det antas at gjennomføring av tiltakene også vil ha stor nytte for brukerinteressene knyttet til Oslofjorden. Konkrete økonomiske gevinster knyttes blant annet opp mot at bedret vannkvalitet vil bidra til økte inntekter knyttet til kommersielt fiske og hummerfiske på sikt, og at regionen blir mer attraktiv for reiseliv og friluftsliv. Lokale og regionale ringvirkninger for næringslivet kan være flere besøkende som fører til økte inntekter for blant annet varehandelen, reiselivsbedrifter som hoteller, campingplasser, hytteutleie, båtutleie m.m. Bedret miljøtilstand og vannkvalitet kan øke potensialet for videre utvikling av naturbasert reiseliv og utøvelse

av friluftsliv. Økt friluftsliv og bedre muligheter for gode opplevelser som følge av blant annet mindre nedbygging av strandsonen og dermed bedre tilgang for allmenheten, er også viktig i et folkehelseperspektiv.

7. Oversikt over mål

[Liste over endelige mål for planen etter høring (overordnede og regjeringens mer konkrete mål for det enkelte innsatsområde).]

8. Oversikt over tiltak

[Liste over endelige tiltak etter høring.]